

Olga Belyntseva, Adam Janek

Učebnice současné ruštiny

Учебник
современного
русского языка

1. díl

Vhodné
i pro samouky

MP3

Nahrávku najdete na
www.albatrosmedia.cz

edika.

Učebnice současné ruštiny, 1. díl + mp3

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.edika.cz
www.albatrosmedia.cz

edika.

Olga Belyntseva, Adam Janek
Učebnice současné ruštiny, 1. díl + mp3 – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Předmluva

Milí studenti!

Otevíráte první díl **Učebnice současné ruštiny**. Tato učebnice vás na pozadí běžných životních situací seznámí s aktuální slovní zásobou a systematicky provede komplexní gramatikou ruského jazyka tak, abyste se naučili aktivně komunikovat rusky slovem i písmem. Po zvládnutí prvního dílu dosáhnete úrovně B2-C1 evropského referenčního rámce.

Co vám učebnice přináší?

V učebnici se můžete těšit na bohatou aktuální slovní zásobu, užitečné výrazy a fráze, konverzační situace, přitažlivé úvodní a kulturní texty, originální úryvky z děl současných i starších autorů, fotografie, důmyslné ilustrace, velké množství poslechů a různé druhy cvičení sloužící k důkladnému prověření a upevnění nové i dříve probrané gramatiky.

Struktura učebnice

V učebnici je 20 standardních lekcí, kterým předchází lekce fonetická. Fonetická lekce vás podrobně a srozumitelně seznámí s psací a tiskací azbukou a výslovností jednotlivých hlásek.

Každá z 20 lekcí je rozdělena na tři části. V první části si budete osvojovat novou slovní zásobu nezbytnou pro zvládnutí nadcházející lekce. Slovní zásoba je základním kamenem každého jazyka, proto je, možná nezvykle, zařazena na samotný počátek lekcí. Ve druhé části se během všech lekcí objeví různé životní situace, ve kterých se můžete kdykoli ocitnout. Třetí část tvoří zajímavé kulturní texty, které vám nejen poskytnou přehled o ruských realitách, ale seznámí vás i s rozšiřující slovní zásobou. Kulturní text se poprvé objevuje v páté lekci, kdy už budete schopni porozumět složitějším textům. Po úvodních textech každé části následuje gramatický výklad a cvičení procvičující vaše vědomosti a rozvíjející vaše komunikativní schopnosti. Správnost vypracovaných cvičení si můžete ověřit v klíči, který umožňuje okamžitou sebekontrolu. Po každých pěti lekcích je zařazen opakovací blok, který prověří vaše znalosti získané v lekcích předchozích.

Nedílnou součástí učebnice jsou nahrávky. Všechny úvodní a kulturní texty a mnoho cvičení namluvených rodilými mluvčími jsou nepostradatelným a výborným pomocníkem při studiu.

Na začátku knihy se nachází přehled a obsah lekcí s podrobným stránkováním, na jejím konci naleznete podrobný gramatický přehled, rusko-český a česko-ruský slovník, klíč ke cvičením a gramatický rejstřík.

Dovolte nám, abychom vám popřáli hodně úspěchů při studiu světového jazyka, jakým ruština bezesporu je.

Autoři

Děkujeme všem, kteří se na vzniku učebnice podíleli.

Zvláště si naše poděkování zaslouží

Julija Mamonova za odbornou a pečlivou korekturu
a **Josef Dohnal** za cenné metodické a pedagogické rady.

Symbolem jsou označena cvičení, která si můžete zkontrolovat v klíči.

Symbolem jsou označeny texty, které si můžete poslechnout v nahrávce.

Na cestu k ruštině

Učebnice se spíš rodí, než vznikají – trvá to dlouho, než spatří světlo světa. Nové učebnice také nevycházejí každý den. Jsou plodem rozhodnutí jejich autorů pustit se do nelehkého úkolu, výsledkem dlouhé doby chystání, zvažování, pilné práce a určitě i pochyb, jestli byla zvolena ta nejlepší varianta z možných. Platí to samozřejmě i o všech učebnicích cizích jazyků, dvojnásob pak o těch, které se věnují jazykům natolik frekventovaným, jako je právě ruština.

Kolik už bylo napsáno učebnic ruského jazyka pro Čechy – a kolik jich důstojně obstojí před soudem času? Vždyť jazyk je hybatelem i zrcadlem společnosti – v něm se odráží její vývoj, vyspělost, kultura. To je jeden z důvodů, proč mnohé učebnice beznadějně zastaraly; neúprosná dynamika vývoje především slovní zásoby, která odráží vše, co se v našem světě objevuje nového, je odsunula z výsluní – nahlédneme-li dnes do nich, dýchne na nás cosi dávno minulého a neaktuálního.

Kdybych měl odpovědět na otázku, čím *jiná* je učebnice, kterou berete do rukou, co jí dává právo na to, aby vás zaujala a stala se průvodcem nejen vašim, ale pro hodně vám podobných, kdo se rozhodli učit se ruštinu jako jeden z moderních světových jazyků, pak bych to vyjádřil zdánlivým protimluvem: je to učebnice moderní a konzervativní zároveň.

Moderní je především tím, že se snaží zachytit aktuální stav slovní zásoby. Je to dnešní ruština, kterou najdete v textech i v příkladech – tepe v ní současná doba, obyčejné lidské problémy i radosti, každodenní život. Texty vám dají hodně materiálu, který budete moci často využít v běžné konverzaci. Příklady ve cvičeních jsou jakoby přípravou na konkrétní situace, do kterých se možná dostanete, až budete ruštinu používat jako dorozumívací prostředek mezi vámi a jinými rusky mluvícími partnery. Učebnice má nápadité ilustrace a fotografie, nezapomíná na dnes už nezbytné a zejména pro samouky nepostradatelné pomocníky v podobě CD, která vám usnadní osvojit si správnou výslovnost a kladení přízvuku i porozumět rodilému mluvčímu. Moderní je i v tom, že respektuje posloupnost učebního procesu – zdůrazňuje roli osvojování slovní zásoby jako toho základního, bez čeho se nedá obejít; proto nová slovíčka naleznete poněkud netradičně v úvodu lekcí.

Užitečně konzervativní je pak tím, že dbá na systém. Gramatiku ruského jazyka dostanete v logických celcích, nikoli náhodně a útržkovitě. Počítá se tak s tím, že učebnici můžete využít jak při klasické jazykové výuce, kdy vám průvodcem bude především učitel a učebnice vám bude pomáhat, abyste si jeho výklad oživil doma, tak jako samouci, kdy bude jen na vás, jak rychle budete postupovat. Logické uspořádání a postupné rozvíjení znalostí stejně jako hojnost cvičení s rozumnou porcí drilu, trénink v porozumění ruskému textu při jeho čtení i překladu, snaha o to, abyste informace získané z článků využili také v gramatických cvičeních i při tréninku aktivního projevu, to vše jsou podle mého názoru prvky, které k dobré učebnici rozhodně patří, stejně jako „klasický“ klíč ke cvičením, který vám umožní sebekontrolu a rozptýlí vaše pochybnosti, zda už jste opravdu tak dobří, jak si připadáte.

Soudím, že díky oběma autorům dostáváte do rukou poučeného a vám nakloněného průvodce, který vás nikdy nenechá bez pomoci, když ji budete potřebovat, a zároveň vás bude nenásilně provázet tudy, kudy *je nutno* projít, pokud je váš úmysl učit se rusky opravdový.

Doc. PhDr. Josef Dohnal, CSc.

Přehled lekcí

Lekce 0: Фонетика (Фонетика)	1
Lekce 1: Добрый день, это мы!	19
Часть А: Нaučte se následující slovíčka	19
Часть Б: Это мы – Попóвы	21
Ruská věta; Osobní zájmena	
Часть В: Дóбрый день!	24
Lekce 2: Делá отлiчно, как обyчно	29
Часть А: Нaučte se následující slovíčka	29
Часть Б: Как у тебя делá?	30
Podstatná jména rodu mužského zakončená na tvrdou souhlásku v jednotném čísle; Vázání slov v řeči	
Часть В: У Ивáна большáя семья	34
Sloveso mít v ruském jazyce; Sloveso jmenovat se; Skloňování zájmen наш/наш, ваш/ваш (mužský rod)	
Lekce 3: Чтo? Где? Когдá?	39
Часть А: Нaučte se následující slovíčka	39
Часть Б: Ктoэтот молодóй человек?	40
Infinitiv ruských sloves; Minulý čas; Intonace otázek a odpovědí; Skloňování zájmen кто/кто, что/что Skloňování podstatných jmen rodu ženského zakončených na -a v jednotném čísle	
Часть В: Наш и́ли нáша?	46
Skloňování zájmen нáша/наше, вáша/ваše (ženský rod); Přídavná jména tvrdá v 1. pádu;	
Lekce 4: Сделáл делo, гуля́й смéло	51
Часть А: Нaučte se následující slovíčka	51
Часть Б: Сегóдня понедéльник	53
Skloňování podstatných jmen rodu středního zakončených na -o v jednotném čísle; Výslovnost zdvojených souhlásek; Skloňování zájmen нáше/наше, вáше/ваše (střední rod); Vazba У меня есть	
Часть В: Какíе у вас плáны?	61
Časování sloves (I. časování – slovesa typu работáть/pracovat, меня́ть/měnit); Pohyblivý přízvuk v rámci jednoho slova	

Lekce 5: Побеседуем об отпуске 65

Часть А: **Naučte se následující slovíčka** 65

Часть Б: **Вот и лето прошло** 67

Vykání; Skloňování zájmen мой/мůj, моя/мá, моё/мé, твой/tvůj, тво́я/tvá, твоё/tvé, свой/svůj, своя/svá, своё/své v jednotném čísle; Skloňování zájmen это́т/тento, э́та/ tato, э́то/тоto, тот/ten, та/ta, то/то v jednotném čísle; Základní číslovky 0–20 v 1. pádu; Sloveso быть/бýt; Tvoření příslovcí

Часть В: **Прага – город сотни шпильей** 74

Přivlastňovací zájmena его́/jeho, её/její, их/jejich; Časování sloves typu идти́/jíti; Ruská spojka „а“

Опраковací blok I (Проверьте себя I) 79

Lekce 6: Дела семейные 83

Часть А: **ВЫучите следующие слова** 83

Часть Б: **Жениться или не жениться?** 86

Skloňování podstatných jmen ženského rodu (школа, неделя) v jednotném čísle; Skloňování osobních zájmen; Časování sloves se zvratnou částicí -ся (-сь) – увлекаться *чем*/věnovat se *čemu*, zajímat se *о* *со*

Часть В: **Немного о Москве** 94

Budoucí čas nedokonavých sloves; Сейчас или теперь (teď/nyní v ruštině); Slovesa typu успеть/stihnout

Lekce 7: Наш досуг 99

Часть А: **ВЫучите следующие слова** 99

Часть Б: **Телевизор и диван – вот, что нужно нам** 101

Skloňování podstatných jmen mužského (завод, автомобиль) a středního rodu (слово, воскресенье) v jednotném čísle; Sloveso быть/бýt (minulý čas); Vazba нужно/надо/придётся/musím, je potřeba, potřebuji, je třeba + infinitiv

Часть В: **Матрёшка** 110

Skloňování přídavných jmen (новый, летний) v jednotném čísle; Tvoření příslovcí pomocí přípony -е; Времена года/Roční období; Двенадцать месяцев/Dvanáct měsíců

Lekce 8: Когда я ем, я глух и нем 117

Часть А: **ВЫучите следующие слова** 117

Часть Б: **Свидание** 119

Časování sloves (II. časování – slovesa typu говорить/mluvit); Časování slovesa есть/ jíst; Časování slovesa хотеть/chtít; Можно? – Нельзя! (Lze/Je možné? – Nelze/Není možné); Skloňování podstatných jmen zakončených na -ий, -ие, -ия (санаторий, собрание, линия) v jednotném čísle

Часть В: Самовárное чаепítие	130
Ruská věta a sloveso být v minulém a budoucím čase; Zápor u slovesa být;	
Vazba У меня есть v minulém a budoucím čase; Zápor u vazby У меня есть; Základní	
číslovky 30–1000 v 1. pádu; Ско́лько кому лет? (Kolik je komu let?); Počítaný předmět;	
Časování sloves se zvratnou částicí -ся (-сь) – договориться о чём/domluvit se o čem	

Lekce 9: Час пик 139

Часть А: Выучите слéдующие слова	139
Часть Б: Как добраться на рабóту?	142
Pohybová slovesa – slovesa идти/йтi a ходить/chodit; Slovesa ехать/jet	
a ездить/jezdit; Slovesa попасть куда́/dostat se kam a упасть/upadnout, spadnout;	
Slovesa идти/ходить a ехать/ездить s předponami; Там или туда? (užití „там“	
v ruštině); Infinitivní věty – otázky	
Часть В: Ах, Арбáт, мой Арбáт	152
Зákladní číslovky 2000 až miliarda v 1. pádu; Časování sloves typu мочь/мочи (помочь/	
помочи); Řadové číslovky	

Lekce 10: Счастливого пути! 161

Часть А: Выучите слéдующие слова	161
Часть Б: Командировка	163
Časování sloves – souhrn; Změna kmenové souhlásky – slovesa сказать/řici a просить/	
žádat, просит; Skloňování podstatných jmen rodu ženského (площадь) končících na мёк-	
kou souhlásku v jednotném čísle; Telefonování; Neurčitá zájmena a příslovce	
Часть В: Москва – Владивосток	174
Пойти/поехать или сходить/съездить?; Skloňování podstatných jmen rodu mužského	
(заводы, автомобили) a ženského (школы, недели) v množném čísle; Skloňování při-	
давных jmen (но́вые, ле́тние) v množném čísle; Чёрствый хлеб не очень вкусный	
(tzv. зра́дні přátelé)	

Опраковací blok II (Проверьте себя II) 181

Lekce 11: Все профессii важны́, все профессii нужны 187

Часть А: Выучите слéдующие слова	187
Часть Б: Кем быть – двóрником или программíстом?	189
Учéбные заведéния и систéма образовáния в Росси́и/Školské instituce a vzdělavací	
systém v Rusku; Skloňování podstatných jmen středního rodu (слова́, воскресе́нья,	
собра́ния) v množném čísle; Kmen podstatných jmen na ж, ш, ч, щ, ц; Časování	
sloves na -овать/-евать (ревновáть когó/žárlit na koho, ночевáть/посоват); Vazby	
интересовáться кем, чем/zajímat se o koho, со а пользоваться чем/používat со	

Часть В: Третьяковская галерея в Москве	197
--	-----

Časování sloves дать/dát a давать/dávat; Sloveso дать/давать s předponami; Skloňování zájmen наши/naši, naše, ваши/vaši, vaše, мой/мí, mé, твой/tví, tvé, свой/sví, své, те/ti, ty, эти/tito, tyto v množném čísle; Podmiňovací způsob; Konstrukce typu Что бы они ни говорили, мы будем их слушать/Аť už říkají cokoli, budeme je poslouchat; Немного о языках/Trochu o jazycích; Страны, национальности и языки/Státy, národnosti a jazyky

Лексе 12: Будьте здоровы! 207

Часть А: Выучите следующие слова	207
---	-----

Часть Б: Как бороться с простудой	210
--	-----

Časování slovesa принять/přijmout; Časování sloves typu пить/pít; Skloňování podstatných jmen mužského rodu typu санаторий a ženského rodu typu линия v množném čísle; Sloveso писать/psát; Konstrukce не тот, не та, не то, не те; Названия болезней/Názvy nemocí

Часть В: Лечебные туры	219
-------------------------------------	-----

Они стоят или стоят? (časování sloves стоять a стоить); Časování sloves любить/milovat, mít rád a купить/koupit; Где мне это купить?; Skloňování základních číslovek 1–100; Skloňování číslovek оба/oba, обе, обе/obě; Скажите, пожалуйста, который час? Сколько времени? (Kolik je hodin?)

Лексе 13: Немного о гостиничных номерах 229

Часть А: Выучите следующие слова	229
---	-----

Часть Б: Про пятизвездочные отели, соседей-тараканов и шведские завтраки ..	232
--	-----

Časování sloves нести/nést, вести/vést, везти/vézt; Rozkazovací způsob; Skloňování číslovek сколько/kolik a много/mnoho

Часть В: Гостиница „Октябрьская“	241
---	-----

Pohybová slovesa; Konstrukce Смотри не упади!; А вы знаете, какое сегодня число? (Kolikátého je dnes?)

Лексе 14: В Сети 249

Часть А: Выучите следующие слова	249
---	-----

Часть Б: Собака точка ру	252
---------------------------------------	-----

Skloňování podstatných jmen ženského rodu (площади) končících na měkkou souhlásku v množném čísle; Časování sloves končících на -нуть (-нуться)/-нуть (-нуться); По-твоему или по твоему мнению? (Podle tvého názoru...)

Часть В: Интернет в каждой библиотеке	259
--	-----

Časování nepravidelných sloves снять/sundat a бежать/běžet; Podmínkové věty (если, если бы, когда) a věty s částicí ли

Лексе 15: На жёнщине дёржится дом 267

- Часть А: **ВЫучите слéдующие слова** 267
- Часть Б: **Генерáльная убóрка** 270
Vazba дово́лен чем/být spokojen s čím; Spojky вмéсто тогó чтóбы, для тогó чтóбы а чтóбы; Nepravidelné skloňování podstatných jmen
- Часть В: **Гóрод на Невé** 277
Časování slovesa понять/pochopit, porozumět; Konstrukce нýжен/нужнá/нýжно/нужны́ s podstatným jménem/zájmenem; По срéдам мы играём в футбóл! (vyjádření pravidelnosti); То идёт дождь, то свéтит солнце (spojky to...то, ни... ни, или... или, либо... либо; У природы нет плохóй погоды (o počasí); Стóроны свéта/světové strany

Опраковací blok III (Провéрьте себя III) 287

Лексе 16: Человéк челове́ку рознь 293

- Часть А: **ВЫучите слéдующие слова** 293
- Часть Б: **Мы такие́ рáзные и всё-таки мы вмéсте** 295
Stupňování přídavných jmen; Vztažná a tázací zájmena чей, чья, чьё, чьи а какóй, котóрый; Я никогдá ни с кем ни о чём не разговáриваю – záporná zájmena а příslovce; Zájmena а příslovce нéкого, нéчего, нéгде, нéкогда, нéзачем, нéоткуда
- Часть В: **Группа „Кинó“** 306
Skloňování podstatných jmen typu врéмя; Počítaný předmět s přídavným jménem nebo zájmenem; Konstrukce typu Иди посмотри́, кто пришёл!; Krátké formy přídavných jmen; Užití předložek среди́ – между

Лексе 17: Не плáтье челове́ка крáсит, а человек плáтье 317

- Часть А: **ВЫучите слéдующие слова** 317
- Часть Б: **По одéжке встрéчают...** 320
Užití přechodníků; Skloňování zájmen весь, вся, всё, все; Sloveso имéть/mít, vlastnit
- Часть В: **„Мóдный приговóр“ и Вячеслáв Зáйцев** 328
Skloňování podstatných jmen typu пражáнин; Zájmena сам а сáмый; Stupňování příslovci

Лексе 18: Крáсный свет – дорóги нет 335

- Часть А: **ВЫучите слéдующие слова** 335
- Часть Б: **Дорóжные приключéния** 338
Trpný rod; Přídavná jména slovesná činná
- Часть В: **Прокатíться бы на „Москвичé“ с москвичáми по Москвé** 347

Přídavná jména slovesná trpná; Вам тарелку супу или супа? (koncovky -а-я/-у-ю ve 2. pádu podst. jmen mužského rodu); На берегу или в лесу? (přízvučné koncovky -ý/-ю v 6. pádu podst. jmen mužského rodu)

Lekce 19: На почте и в банке 357

Часть А: **Выучите следующие слова** 357

Часть Б: **О современном почтáмте и о тех, чьи финансы не поióт романсы** 359
 Základní rozdíly v užití vidu v ruštině a češtině; Spojky; Sponové sloveso являться; Тебé слéдует учитьсá (konstrukce слéдовать + infinitiv)

Часть В: **Гимн и флаг Россíи** 367
 Skloňování podstatných jmen мать a дочь; Infinitiv v ruštině a češtině; Užití předložek; Skloňování základních číslovek 200–1000, milion, miliarda; Skloňování víceslovných číslovek

Lekce 20: Умóm Россíю не понять, арšíном óбщим не измёрить 375

Часть А: **Выучите следующие слова** 375

Часть Б: **Россíйская Федерáция** 377
 Zájmena какóв, какová, какová, какóвы; Skloňování příjmení; Пол-арšíна и пол-минúты (pravopis složených slov začínajících na пол-); Полторá часá или полторý минúты – skloňování číslovky полторá, полторý/jeden a půl; Skloňování druhových číslovek двóе/два, двé, двоје, трóе/тři, троје, чётверо/čtyři, čtvero, čtvery

Часть В: **Москвá и Санкт-Петербург** 384
 Zlomky a desetinná čísla; А вы кудá?, Нам бы в Россíю! (projev jazykové ekonomie); А вы знáли, что... (Věděli jste, že...)

Пřehled gramatiky 401

Рýско-чéшский словáрь 435

Чéшско-рýсский словáрь 467

Клíč ke cvičeníм 507

Gramatický rejstřík 549

Věnujte pozornost nahrávkám

1. Azbuka

Azbuka se skládá ze **33 písmen** – **21 souhlásek**, **10 samohlásek** (6 + 4 tzv. jotované), **měk- kého a tvrdého znaku**. Od latinské abecedy, kterou používá i čeština, se azbuka v mnohém liší, a to nejen v její grafické podobě. Je v ní několik písmen, která v latinské abecedě zcela chybí. Některá písmena azbuky mají shodnou grafickou podobu (ruská písmena K, O, T, A aj. odpovídají českým písmenům K, O, T, A aj.), některá jsou odlišná (ruská písmena P, C, B aj. odpovídají českým písmenům R, S, V aj.).

Poslechněte si kompletní azbuku:

001 L00_A01

Аа Бб Вв Гг Дд Ее Ёё Жж Зз Ии Йй Кк Лл Мм Нн Оо Пп Рр Сс Тт Уу
Фф Хх Цц Чч Шш Щщ Ъ ъ Ыы Ь ѣ Ээ Юю Яя

Srovnejte azbuku s českou abecedou:

A a	А а	Ch ch	Х х	S s	С с	–	Ё ё
B b	Б б	I i	И и	Š š	Ш ш	–	Щ щ
C c	Ц ц	J j	Й й	T t	Т т	–	Ъ ъ
Č č	Ч ч	K k	К к	U u	У у	–	Ь ь
D d	Д д	L l	Л л	V v	В в	–	Ю ю
E e	Э э	M m	М м	W w	–	–	Я я
Ě ě	Е е	N n	Н н	X x	–		
F f	Ф ф	O o	О о	Y y	Ы ы		
G g	Г г	P p	П п	Z z	З з		
H h	–	R r	Р р	Ž ž	Ж ж		

Fonetický přepis ruských písmen a slov uvádíme latinkou v hranatých závorkách!

2. Písmena azbuky

Základní dělení azbuky s výslovností jednotlivých písmen (symbol ['] označuje **měkkost** souhlásek):

a) samohlásky

běžné:	а	э	и	ы	о	у
	[a]	[e]	[i]	[y]	[o]	[u]
tzv. jotované:	е	ё	ю	я		
	[je/e]	[jo/o]	[ju/u]	[ja/a]		

b) souhlásky

б	в	г	д	ж	з	й	к	л	м	
[b]	[v]	[g]	[d]	[ʒ]	[z]	[j]	[k]	[l]	[m]	
н	п	р	с	т	ф	х	ц	ч	ш	щ
[n]	[p]	[r]	[s]	[t]	[f]	[ch]	[c]	[čʹ]	[ʃ]	[ščʹ]

c) měkký a tvrdý znak

měkký znak	ь
tvrdý znak	ъ

3. Ruský slovní přízvuk

Ruský přízvuk je na rozdíl od češtiny **pohyblivý** a může tak být na kterékoli slabice. V ruských textech se přízvuky běžně neoznačují. Přízvuk slouží nejen ke **správné výslovnosti**, ale i k rozlišování **gramatického tvaru**. V učebnici přízvuk bude značen **čárkou** nad přízvučnou samohláskou. Přízvuky budou uváděny u všech slov a je nutné si je osvojit. U jednoslabičných slov se přízvuk zpravidla neoznačuje. Samohláska Ёё je vždy přízvučná. Pozor! V ruštině **nejsou dlouhé a krátké samohlásky**. Mějte neustále na paměti, že **ruský přízvuk není česká délka!**

Přízvuk se v ruském jazyce může nacházet na různých slabikách. Následující cvičení pozorně poslouchajte, neopakujte:

002 L00_A02

Přízvuk:

a) na 1. slabice

парк – сад – клуб – брат – ёж – лето – мама – Анна – берег – город – книга – минус
– Прага – чёрный – ёлка

b) na 2. slabice

иды – ногá – перó – рукá – лимóн – огóнь – потóм – Парíж – Москвá – сестрá – весёлый

c) на **3. slabice**

борода – голова – анекдот – водопад – пирожок – человек – чемодан – написать – журналист – дорогой

d) на **4. slabice**

изображение – образование – температура – эксперимент – обсерватория – характеристика – литература

e) на **5. slabice**

экспериментировать – терминологический – электрифицировать

f) на **6. slabice**

переквалификация – империалистический – североатлантический

Můžeme se setkat i se slovy, u kterých jsou ve spisovné ruštině dvě varianty přízvuku: **одновременно i одновременно, творог i творог, в сѣти i в сѣти** apod. U těchto slov budou obě varianty značeny ve slovníku (одновременно), v textu bude označena pouze jedna varianta přízvuku.

4. Rozdělení souhlásek na měkké a tvrdé

a) jen měkké: й, ч, щ

b) jen tvrdé: ж, ш, ц

c) ostatní souhlásky mohou být **tvrdé i měkké**

Poslouchejte a opakujte:

003 L00_A03

б – б (бал – бес), **в – в** (вас – вес), **г – г** (гам – герб), **д – д** (дар – дед), **з – з** (зонт – зев), **к – к** (как – кит), **л – л** (лоб – лист), **м – м** (март – мел), **н – н** (нам – ним), **п – п** (пол – пир), **р – р** (рот – рис), **с – с** (сыр – сев), **т – т** (тот – тем), **ф – ф** (фас – фен), **х – х** (хор – хит);

Pomůcka: Ruské samohlásky **А, Э, О, У, Ы** označují tvrdou výslovnost předcházející souhlásky (бал, мэр, тот, дул, сыр). Písmena **Е, Ё, Ю, Я, И, Ь** označují měkkou výslovnost předcházející souhlásky (бес, тѣтя, рѣомка, дѣдя, Нѣна, датѣ).

5. Výslovnost samohlásek А, Э, И, О, У, Ы, Е, Ё, Ю, Я a základní typy redukce

Je nutné rozlišovat samohlásky, které jsou pod přízvukem. Samohlásky **pod přízvukem** (v tzv. přízvukné pozici) si zachovávají svoji kvalitu a nemění se! Samohlásky, které **nejsou pod přízvukem** (jsou v tzv. nepřízvukné pozici), se **redukuji**. Nejznatelněji podléhají redukci samohlásky **а** [a], **о** [o], **е** [je/e], **я** [ja/a]. Samohlásky **и** [i], **у** [u], **ы** [y], **ю** [ju/u], **э** [e] podléhají **neznatelné** redukci (zjednodušeně můžeme říci, že u nich redukce nenastává). Samohláska **ѣ** [jo/o] je vždy přízvukná (zachovává si svoji kvalitu).

Věnujte pozornost základním typům redukce v nepřízvučných slabikách:

Samohlásky **и** [i], **у** [u], **ы** [y], **ю** [ju/u] vyslovujeme obdobně jako v pozici přízvučné (pouze ne tak důrazně).

Poslouchejte a opakujte:

004 L00_A04

критика, политика, мимика, Никита
 лубочный, голубой, кудрявый, рубин
 сыграть, выходы, вымытый, отсыпать
 юбилей, юстиция, люблю, рюкзак

Samohlásky **а** [a], **о** [o], **е** [je/e], **я** [ja/a] po souhláskách **podléhají silné redukci**.

I. Výslovnost ruských samohlásek а [a], о [o]

Symbol [ʌ] používáme pro samohlásky **а, о** v **první** slabice **před** přízvukem, symbol [ɐ] pro samohlásky **а, о** ve **druhé** (třetí, čtvrté...) slabice **před přízvukem** a pro všechny samohlásky **а, о** po **přízvuku** (př.: молоко [mʲɐlʌkó], городом [górɔdɐm]). Symbol [ʹ] (apostrof) označuje **měkko**st souhlásek (souhlásky, po kterých následují písmena **е, ё, ю, я, и, ъ**).

Výslovnost ruských samohlásek **а** [a], **о** [o] v nepřízvučných pozicích je značně redukována a ve všech nepřízvučných pozicích splývá, o čemž svědčí použití stejných symbolů ve fonetickém přepisu. Nerozlišení výslovnosti samohlásek **а** [a], **о** [o] v nepřízvučných pozicích označujeme jako tzv. **ákání**.

V přízvučné pozici se samohlásky **а** [a], **о** [o] **neredukují** (ruské **о, а** vyslovíme jako [o], [a]). **Vyslovujeme důrazně, hodně otevřeme ústa:**

př.: дом [dom], там [tam]

Poslouchejte a opakujte:

005 L00_A05

год [got] – ком [kom] – том [tom] – боль [bolʹ] – мостик [móstʹik] – кот [kot] – рот [rot]
 зал [zal] – кран [kran] – мак [mak] – бал [bal] – вал [val] – так [tak] – лак [lak] – царь [sarʹ]

V pozici před přízvukem rozlišujeme dva základní stupně:

1. První slabika před přízvukem
2. Dvě a více slabik před přízvukem

1. а) Samohlásky о [o]:

Pokud se nachází ruská samohlásky **о** [o] v **první** slabice před přízvukem, potom toto ruské **о** vyslovíme téměř jako „a“ (hláskový odstín mezi o – a): ногá [nʌgá], потóm [pʌtóm], Москвá [Mʌskvá].

b) Samohláska **a** [a]:

Pokud se nachází ruská samohláska **a** [a] v **první** slabice před přízvukem, potom toto ruské **a** vyslovíme slabě, zavřeně, bez důrazu: завод [zΛvót], скала [skΛlá], малá [mΛlá].

Poslouchejte a opakujte:

006 L00_A06

словáк [slΛvák] – больно́й [bΛl'noj] – волна́ [vΛlná] – котёл [kΛt'ol] – борьба́ [bΛr'bá] – больна́ [bΛl'ná] – мо́гла [mΛglá] – шофёр [šΛf'ór]

самá [sΛmá] – ждалá [ždΛlá] – бралá [brΛlá] – далá [dΛlá] – сажáть [sΛžát'] – дава́ть [dΛvát'] – калáн [kΛlán] – раси́ст [rΛs'íst]

2. a) Samohláska **o** [o]:

Pokud se nachází ruská samohláska **o** [o] ve **druhé** (třetí, čtvrté...) slabice před přízvukem, potom toto ruské **o** vyslovíme zavřeně, přičemž hláskový odstín je takový, jako když vyslovujeme **jednotlivá písmena abecedy**: [bъ], [vъ], [gъ], [dъ], [mъ] apod. Symbol [ъ] označuje ruskou samohlásku **o** [o] ve druhé (třetí, čtvrté...) slabice před přízvukem: голо́ва [gólΛvá] – полотно́ [pólΛtnó] – годово́й [gódΛvoj].

b) Samohláska **a** [a]:

Pokud se nachází ruská samohláska **a** [a] ve **druhé** (třetí, čtvrté...) slabice před přízvukem, potom toto ruské **a** vyslovíme opět slaběji, zavřeně, bez důrazu. Výslovnost ruského **a** v těchto pozicích splývá s výslovností ruského **o**. Symbol [ъ] použijeme i zde k označení ruské samohlásky **a** [a] ve druhé (třetí, čtvrté...) slabice před přízvukem: каранда́ш [kɛrΛndáš] – магази́н [mъgΛz'ín] – заказá́ть [zɛkΛzát'].

Poslouchejte a opakujte:

007 L00_A07

молоко́ [mólΛkó] – коробо́к [kɛrΛbók] – городо́к [gɛrΛdók] – холосто́й [chólΛstój] – собралáсь [sɛbrΛlás'] – колокола́ [kólɛkΛlá] – борода́ [bɛrΛdá] – доро́га [dɛrΛgá]

растира́ть [rɛst'irát'] – каравáн [kɛrΛván] – караби́н [kɛrΛb'ín] – гаражо́м [gɛrΛžóm] – баламу́т [bɛlΛmút] – бараба́н [bɛrΛbán] – кароти́н [kɛrΛt'ín] – караме́ль [kɛrΛm'él']

V pozici za přízvukem se obě samohlásky redukují, vyslovují se slaběji, zavřeně, zkráceně.

Výslovnost ruských samohlásek **o** [o], **a** [a] v pozici za přízvukem splývá: до́ктор [dóktɔr] – го́род [górt] – жа́рко [žárkъ], кро́на [krónъ] – ка́рта [kártъ] – ла́мпа [lámpɔ]. Ruská slova **э́то** a **э́та** vyslovíme stejně: [étъ].

Poslouchejte a opakujte:

008 L00_A08

го́лос [góls] – спáси́бо [spΛs'íbo] – пáспорт [páspɔrt] – рисúнок [r'isúnpk] – то́лько [tól'kъ] – мо́кро [mókɔr] – хо́лодно [chólɔdnъ] – краси́во [krΛs'ívъ]

карти́на [kΛrt'ínъ] – ба́бушка [bábuškъ] – да́ма [dámъ] – Пра́га [prágъ] – па́па [pápъ] – камо́рка [kΛmórkъ] – сло́мана [slómɔnpъ] – Мари́на [mΛr'ínъ]

II. Výslovnost ruských samohlásek е [je/e], я [ja/a]:

Výslovnost ruských samohlásek е [je/e], я [ja/a] v nepřízvučných pozicích je značně redukována a ve všech nepřízvučných pozicích splývá, o čemž svědčí použití stejných symbolů ve fonetickém přepisu. Nerozlišení výslovnosti samohlásek е [je/e], я [ja/a] v nepřízvučných pozicích označujeme jako tzv. **íkání**.

V přízvučné pozici si samohlásky е [je/e], я [ja/a] zachovávají svoji kvalitu (ruské е, я vyslovíme jako [je/e], [ja/a]):
если [jés'l'i] – хотеть [ch'ʌt'et'] – якорь [jákɔr'] – гулять [gul'át']

Poslouchejte a opakujte:

009 L00_A09

ягода [jágɔdɤ] – яблоко [jábľkɔ] – Ёва [jévɤ] – дёвушка [d'ěvuškɔ] – моряк [m'ʌr'ák]
– дьявол [d'jávľ] – веточка [v'ětč'kɔ] – девочка [d'ěvč'kɔ]

V pozici před přízvukem dochází ke značným redukčním změnám.

Pokud ruské samohlásky е [je/e], я [ja/a] stojí po měkkých souhláskách a nacházejí se v první slabice před přízvukem, potom tyto samohlásky vyslovujeme do „i“ (hláskový odstín mezi е – и): весна [v'isná] – рябина [r'ib'ínɤ]. Ruská slova **редкá** a **рядкá** vyslovíme stejně: [r'itká]. **Pozor!** Tzv. íkání platí i po **pouze tvrdých souhláskách** ж, ш, ц (vyslovujeme tvrdě): жена [žyná] – шестой [šystój] – цена [syná].

Pozn.: ruské tvrdé **ы** ve fonetickém přepisu je použito pro zdůraznění tvrdé výslovnosti.

Poslouchejte a opakujte:

010 L00_A10

сѣдѣмѣй [s'id'mój] – язык [jizýk] – Еврѣпа [jivrópɤ] – Елѣна [jil'épɤ] – рядѣть [r'id'ítɤ]
– прѣмой [pr'imój] – нестѣ [n'ist'í] – тебѣ [t'ib'á]

Pokud se ruské samohlásky е [je/e], я [ja/a] nacházejí ve druhé (třetí, čtvrté...) slabice před přízvukem, potom tyto samohlásky vyslovujeme slaběji (zavřeněji) než v přízvučné pozici (redukci ve druhé, třetí atd. slabice budeme opět značit pomocí symbolu [ɤ]): перескáz [p'ɤr'iskás] – ястребѣный [j'ɤstr'ib'ínyɤ].

Poslouchejte a opakujte:

011 L00_A11

перескáz [p'ɤr'iskás] – лесовѣд [l'ɤs'ʌvót] – деловѣй [d'ɤl'ʌvój] – ястребѣный [j'ɤstr'ib'ínyɤ]
– яровѣй [j'ɤr'ʌvój] – меховѣй [m'ɤch'ʌvój]

V pozici za přízvukem se výslovnost ruských samohlásek е [je/e], я [ja/a] po měkkých souhláskách podobá výslovnosti těchto samohlásek ve druhé, třetí... slabice před přízvukem (symbol [ɤ] označuje redukci samohlásek е [je/e], я [ja/a] i v pozici za přízvukem): кѣхня [kúchnɤ] – напѣлно [n'ʌróln'ɤnɤ].

ку́хня [kúchn'ɤ] – спр́осят [sprós'ɤt] – по́мнят [rómn'ɤt] – про́сят [prós'ɤt] – де́рево [d'ér'ɤvɤ] – ме́дленно [m'édln'ɤpɤ] – ве́трено [v'étr'ɤpɤ] – напо́лнено [nʌróln'ɤpɤ]

Písmena E, Ё, Ю, Я, И, Ь měkčí předcházející souhlásku (neplatí pro pouze tvrdé souhlásky – ж, ш, ц)!

6. Znělé a neznělé souhlásky

V ruštině – stejně jako v češtině – existují znělostní páry. Pozorně si přečtete následující přehled. Zapamatujte si **znělostní páry**, **pouze znělé** a **pouze neznělé** souhlásky. Zapamatujte si, kdy se znělé souhlásky stávají neznělými a kdy, naopak, neznělé znělými:

Znělostní páry v ruštině:

б	в	д	з	ж	г
п	ф	т	с	ш	к

Pouze znělé souhlásky:

л, м, н, р, й

Pouze neznělé souhlásky:

ч, щ, ц, х

1. Znělé souhlásky se stávají neznělými:

a) **na konci slova**: ду**б** [dup], ло**б** [lop], ит**о**г [itók], вид [vit]

b) **před neznělými souhláskami**: скáзка [skáskɤ], вóдка [vótkɤ]

2. Neznělé souhlásky se stávají znělými, pokud stojí právě **před znělými souhláskami**:

сбор [zbor], вокзál [vʌgzál]

3. Před stále znělými souhláskami л, р, м, н, й se neznělé samohlásky **nikdy** nestávají znělými: слóво [slónɤ], срáзу [srázu]

7. Poslech a výslovnost jednotlivých hlásek

a) Аа [a], Ии [i], Оо [o], Уу [u], Ээ [e], Кк [k], Лл [l], Мм [m], Нн [n], Тт [t]

Ии [i] – кит – тик – Тим – Тíма – Тíмка

Оо [o] – кто – том – ком – Тóмик – кóмик

Уу [u] – тук – мúка – úтка – úлица – úши

Ээ [e] – э́та – э́то – э́ти – э́тот

Кк [k] – **ка** – как – как-то – бу́дка; **ки** – ким – кит; **ко** – код – ком – кот – ко́тик – ко́тика – ко́тику; **ку** – кум – Ку́ба – ку́бок

Лл [l] – **ла** – лад – лак – Ла́ба – ла́ва – ла́вка – клад – ви́лла; **ли** – лик – лимб – ли́га – Ли́да – и́ли – би́ли; **ло** – лоб – ло́бик – ло́дка; **лу** – луг – лук – клуб

Мм [m] – **ма** – мак – мат – ма́ло – ма́му; **ми** – миг – мил – мим – ми́ло – ми́мо; **мо** – мол – мог – мо́да – мо́лод; **му** – мук – мул – му́ка

Нн [n] – **на** – над – нам – нас – на́до – на́ми – А́нна – ва́нна – ми́на; **ни** – Нил – Ни́на – ни́тка – кни́га – кни́гу; **но** – но́та – но́ги – мно́го; **ну** – ну́-ка – внук – вну́ки

Тт [t] – **та** – так – там – такт – та́нго – та́пки; **ти** – Тим – тип – тис; **то** – том – тон – тот – толк – торг – тост – то́нко – то́нна; **ту** – тук – тур – ту́по – ту́рок – ту́ндра – стук – стул

Ruská souhláska **л** může být jako většina souhlásek tvrdá i měkká (na rozdíl od českého jazyka, kde je tzv. střední l).

Poslechněte si rozdíl mezi tvrdým a měkkým л, slova opakujte:

014 L00_A14

a) был – лук – далá – лыжи – ла́мпа – ло́дка – укрáл

b) лес – Ли́за – лист – лёгкий – любóвь – лю́стра – лё́стница – слёзы

b)

Бб [b], Вв [v], Гг [g], Дд [d]

1. Ruská hláska označovaná písmenem **г** se často objevuje ve slovech, ve kterých je v češtině na místě ruského **г** české **h**: **hořký** – го́рький, **haf** – гав-гав, **hlas** – го́лос, **kniha** – кнíга, **hory** – го́ры, **Praha** – Пра́га
2. Ve slovech cizích nebo u vlastních jmen, ve kterých se v češtině píše **h**, se v ruštině může objevit **г** nebo **х** (je nutné si zapamatovat): **HongKong** – Гонг Конг, **habanera** – хаба́не́ра
3. Pozor je třeba dát při výslovnosti ruské koncovky u přídavných jmen a zájmen **-oro/-ero**, ve kterých se ruská hláska **г** vyslovuje jako české **v**: **moego** [mʲɔjʲɔ] – твоего́ [tvʲɔjʲɔ] – гла́дкого – [gládkʲɔvʲ] – хоро́шего [chʲɔróʂʲɔvʲ] – че́шского [čʲěʂskʲɔvʲ] – ма́ленького [málʲɐnʲkʲɔvʲ]

Poslouchajte a opakujte:

015 L00_A15

Бб [b] – **ба** – óба – ба́ба – ба́ки – ба́бка; **би** – Бим – бит – Би́ма – Би́мка; **бо** – Боб – бок – бот – бо́тики; **бу** – бум – бук – бу́блик

Вв [v] – **ва** – вам – ва́та – ва́тка; **ви** – Ви́ка – вить – Ви́ти – о́буви; **во** – вон – вот – Во́ва – Во́ву; **ву** – вут – Во́ву

Гг [g] – га – гам – гамма; **ги** – гимн – гíря – бóги; **го** – Гóга – Гóби – гóтика; **гу** – гул – гýбка – гýбки

Дд [d] – да – дам – да́ма – да́та – о́да; **ди** – Дíма – Дíмка – диск; **до** – дом – долг – го́дом; **ду** – дуб – дúма – дúдка – дúдки

с) Пп [p], Рр [r], Сс [s]

Poslouchejte a opakujte:

016 L00_A16

Пп [p] – па – паб – па́па – па́пу – па́лка – па́лку – па́пка; **пи** – пик – пил – пин – пíво; **по** – под – пол – поп – пóни – пóлка; **пу** – пуд – пункт – пýблика

Рр [r] – ра – раб – рад – рак – ра́да – ра́дио – краб – брат – Пра́га – Пра́гу; **ри** – Рим – Рíга – Рíгу – ринг – ритм; **ро** – ров – рог – рок – ром – рот – рóбот – рóвно – рóтик; **ру** – рúки – рúмба – врут – друг – дрúга – дрúгу – круг – крúгу

Сс [s] – са – сад – сам – са́га – са́ми – са́ло – са́дик – са́нки; **си** – сил – síла – сíто – сíмвол – сíмволу; **со** – сок – сон – сор – со́да – сорт – со́ус – со́кол – со́пка; **су** – суд – суп – сýмка – сýмма – сýтки

д) Tzv. jotované samohlásky Ee [je/e], Ěě [jo/o], Юю [ju/u], Яя [ja/a]

1. Pokud jsou samohlásky **е, ѐ, ю, я** pod přízvukem, čtou se s tzv. **jotací** [je, jo, ju, ja] tehdy:
a) pokud stojí na začátku slova: éхатъ [jéchytʰ], ёж [još], ёбка [júbkʰ], я́блоко [jábľkʰ].
b) pokud stojí po samohlásce: проёхал [prʌjéchʌl], боёсь [bʌjúsʰ], роёль [rʌjálʰ].
c) po tvrdém a měkkém znaku: пью [pʰju], подьём [prʌdʰjóm], пьёшь [pʰjoš].
2. Po stále tvrdých souhláskách **ж, ш, ц** se jotované **е, ѐ** vyslovují jako [e, o] – **tvrdě**: (жёмчуг, шесть, целый, жёлтый, шёлк).
3. Jotovaná samohláska **ě** je **vždy přízvučná**. Přízvuk je značen dvojtečkou, nikoli čárkou.

Poslouchejte a opakujte:

017 L00_A17

Ee [je] – ел – Ёва – Ёву – ёла – эле – ёсли – ёздит; **бе** – бег – без – бёлка – бéрег – к бéрегу; **ве** – век – вес – véра – véрба – вётка – вéсело – véтер; **ге** – ген – герб; **де** – дед – де́ло – де́ти – де́лал – где; **же** – Жéни – жест – нíже – пóзже; **зе** – зéбра – зéркало – к зéркалу – в пóзе; **ке** – кекс – кéпи – кéгли – кéпка – Вíке; **ле** – лев – лес – лéто – лéктор – лéксика – пóле – пóсле; **ме** – мел – мéра – мéлко – мéрка – мéсто – мéтод – мéтрика; **не** – нет – нéбо – нéга – нерв – нéгде – снег; **пе** – пéна – пéнка – пéред – пéсни – пéсенка – спéктр; **ре** – ре́па – ре́дко – ре́пка – мо́ре – грéлка – прéдки; **се** – Сéва – сéно – сéра – серб – сéвер – сéтка; **те** – téма – téло – текст – тéсно – тéсто – стéнка – стéпени

Ěě [jo] (v ruštině vždy přízvuchné) – **ěj** – ёлка – ёжик; **бѣ** – бѣдра; **вѣ** – вѣз – вѣл – вѣрстка; **дѣ** – дѣргал; **зѣ** – зѣрна – зѣрнами; **лѣ** – лѣг – лѣд – лѣн – слѣз; **мѣ** – мѣд – мѣрз – мѣрзла – мѣрзли; **нѣ** – нѣс – нѣбо; **пѣ** – пѣк – пѣс; **рѣ** – рѣв – рѣбра – врѣт; **сѣ** – сѣмга – всѣ; **тѣ** – тѣс – тѣтка – тѣрка

Юю [ju] – **юг** – Юра – Юру – юбка – южно – юмор; **бю** – бюст; **дю** – дюна; **лю** – люк – Люда – люди – люкс – люстра; **мю** – мюзикл; **ню** – Нюра – Баню – Таню – Нюрнберг; **рю** – рюмка – Варю; **тю** – тюк – тюбик – Мотю

Яя [ja] – **я** – яд – яма – Ялта – ясно – ягода – яблоко; **бя** – бяка; **вя** – вяз – вяло; **дя** – дядя – дятел; **зя** – зябка – взял; **ля** – ляжка – ляпнул; **мя** – мял – мята; **ня** – няня; **пя** – пятка – пятеро; **ря** – ряд – рядом; **ся** – сяду – вся; **тя** – тяга

Паматуйте: Jotované samohlásky **měkčí předcházející souhlásku** (neplatí pro pouze **tvrdé souhlásky** – **ж, ш, ц**).

Poslouchejte a opakujte:

018 L00_A18

фен – Гена – день – лёто – пена – темы – белый – серый – зелёнь – камень – мелкий
Нюра – утёг – тюрьма – любовь – люстра – мюзикл
ряд – зять – няня – мясо – дятел – пятка
цыплёнок – бѣдра – дѣргал

Ještě jednou připomínáme, že **Ěě** je v ruštině **vždy přízvuchné**:

мѣд – дѣготь – тёмный – зелёный

жѣлоб – жѣлтый – шѣлк – шѣпот (**pozor** – čteme [жо], [шо] – **tvrdě!**)

e)

Жж [ž], Шш [š], Цц [c]

Паматуйте: **ж, ш, ц** – pouze **tvrdé souhlásky!**

Poslouchejte a opakujte:

019 L00_A19

a)

Жж [ž] – **жа** – Жак – жар – жаба – жало – жалко – Жанна – жарко; **жи** – жир – живо – жила – жилка – жители; **жу** – жук – жулик – жуток

Шш [š] – **ша** – шаг – шар – шанс – шарм; **ше** – шея – шесть – шейка; **ши** – шина – шире – шибко – шиллинг; **шу** – шум – шумно – шутка

Цц [c] – **ца** – цапля – царство; **це** – цели – ценная; **ци** – цифра

Pozor: Souhlásky **ж, ш, ц** jsou **tvrdé!** Po souhláskách **ж, ш, ч, щ** se v ruských slovech nepíše jotované samohlásky **я, ю!** Musí následovat **а, у!** Výjimky nalezneme u přejatých slov (жюри, брошюра, парашют...). Spojení **жѐ, шѐ** čteme tvrdě jako **[жо], [шо]**! Stejně tak následují-li po souhláskách **ж, ш, ц** samohlásky **е, и**, slabiky vyslovujeme **tvrdě**.

b)

020 L00_A20

Жж – **жа** – жарá – кóжа; **же** – женá – жест – жénский; **жѐ** – жѐлоб – жѐлтый; **жи** – жíла – жíли – живóт – жизнь; **жу** – жук – журнáл

Шш – **ша** – шаг – шанс – шарф; **ше** – шѐя – шесть – шерсть – шѐлест; **шѐ** – шѐлк – шѐпот – шѐпотом; **ши** – шíна – шíре – машинá; **шу** – шум – шýтка

Цц – **ца** – царь – цáпля; **це** – цель – цемéнт – цѐрковь; **ци** – цирк – циклóн; **цу** – цунáми; **цы** – цыпóчки – цыплёнок

f)

Зз [z], Фф [f], Хх [ch]

Poslouchajte a opakujte:

021 L00_A21

Зз [z] – **за** – зал – зам – зáмок – зáмки – зáпад – зáпуск – зáвтрак; **зи** – Зíна – Зíну; **зо** – зоб – зóна – зонт – зóлото – зóнтик; **зу** – зуб

Фф [f] – **фа** – фас – фáза – факс – факт – фáуна – фáктор – фáбрика; **фе** – фен – фѐя – Фѐдя – фѐрма – фѐрмер; **фи** – Фíля – финт – фíник – фíники; **фо** – фон – фонд – фóто – фóрма – фóкус – фóсфор; **фу** – фýга – фунт – фýра

Хх [ch] – **ха** – хам – хан – хáос – хáта; **хи** – хíмик – хíмия – хíппи – хíтро – хíтрая; **хо** – ход – хор – холл – холм – хóбот – хóлод – хóлодно; **ху** – хýдо – хýже – хýнта – хýтор

g)

Чч [č], Щщ [šč], Йй [j]

1. Ruská hláska označovaná písmenem **й** [j] je **měkká** souhláska; může se nacházet v následujících pozicích:

a) **na konci slova po samohláskách:** май – пой – чай – Алтáй – зимóй – с Лéной

b) **uvnitř slova po samohláskách:** кóйка – пойдѐм – сойдѐт

c) **na začátku slova:** йод – Йóрк – йóгурт

2. Ruskou hlásku označovanou písmenem **щ** [šč'] můžeme vyslovovat dvojím způsobem – jako [šč'] nebo jako **delší** „dvojitě“ měkké [šč']. V současném ruském jazyce je tendence vyslovovat **щ** jako delší „dvojitě“ [ščš].

0

Poslouchejte a opakujte:

022 L00_A22

Чч [č'] – **ча** – час – часто – чайник; **че** – чей – чек – через; **чи** – чиж – чили – чисто;
чу – чудо – чучело

Щщ [šč'] – **ще** – щёбет; **щи** – щит – щипка; **щу** – щuka – щупальце

Йй [j] – йог – йод – йога – йогурт; дай – май

Poslechněte si rozdíl ve výslovnosti ш – щ, slova opakujte:

023 L00_A23

ш – щ, шар – щавель, шесть – щенок, кувшин – щит, шорты – щётка, шутить – щuka

h)

ь, ъ, ы [y]

ь – měkký znak se používá v těchto případech:

1. **pro označení měkkosti** – změkčení předcházejících souhlásek:

a) na konci slova – конь – ноль – соль – грязь – дождь – пусть – делать

b) uprostřed slova – сельдь – только – сколько

2. **jako rozdělovací znak** – v pozici před jotovanými samohláskami: бью – пью – чьё – ночью

3. **pro označení gramatických tvarů** – учиться/учится, дочь/луч

ъ – tvrdý znak se používá jako rozdělovací znak, a to především v pozici po předponách končících na samohlásku, po kterých následují jotované samohlásky **е, ё, ю, я**: съезд – объект – подъезд – отъехать – объявление – объём – объёбник

4. Tvrdé **ы** je hlubší než české **y**, přičemž v přízvukné pozici **ы** vyslovujeme důrazněji než v nepřívukných pozicích.

Poslouchejte a opakujte:

024 L00_A24

ы – бы – бык – был – были – быстро; **вы** – высь – выйду – выбежит; **ды** – дым – дырка;
зы – зыбкий – зычный; **лы** – лыжа – лысый; **мы** – мыс – мыло – мыть; **ны** – ныне;
пы – пыж – пыль – пытка; **ры** – рыба – рысь; **сы** – сын – сыр; **ты** – тыква – тысяча;
фы – фыркать; **цы** – цыц – цыпочки

ь – конь – ноль – соль – грязь – дождь – пусть – делать – сельдь – только – сколько

ъ – съезд – объект – подъезд – отъехать – объявление – объём

Pamatujte si, že velká **Б, Ъ, Ы** se v ruštině píší jen tehdy, pokud se celé slovo, ve kterém se **б, ъ, ы** nacházejí, píše velkými písmeny.

Poslouchajte a opakujte:

025 L00_A25

го́лос – го́род – кро́на – мо́стик – плато́к – пого́да – нога́ – воро́на – коро́на – Москва́
– пото́м – слова́к – согла́сна – покрыва́ло – профе́ссор – оборо́т – оборо́на – обойти́ –
голо́ва – молоко́ – огоро́д – годово́й – коробо́к – полотно́ – холосто́й – оку́рок – опера́тор
– кресло́ – кре́пко – жа́рко – до́ктор – краси́во – на́сморк – па́спорт – рису́нок – дире́ктор
– маши́на – магази́н – заво́д – Мари́на – карти́на – заказáть – каранда́ш – бы́стрый
– покрýтый – у́мный – сто́лько – норма́льно – съёмка

8. Psací azbuka

Věnujte pozornost následujícím pravidlům u psací azbuky. **Pravidla si dobře zapamatujte:**

1. Je nezbytné dodržovat usazení jednotlivých písmen vůči základní lince. Části některých písmen zasahují nad horní linku či naopak sahají pod linku základní.
2. Psací písmena **м, л, я** se v ruštině musí připojovat k předchozímu písmenu vždy malým zobáčkem (háčkem).
3. Pozor na ruská písmena **Щш, Цц**! V písemné podobě je u velkých i malých písmen malá klička, která musí zasahovat pod základní linku.

0

ē Ē ē Ē Ē Ē

ж Ж ж ж Ж Ж

з З з з З З

и И и и И И

й Й й й Й Й

к К к к К К

л Л л л Л Л

м М м м М М

н Н н н Н Н

о О о о О О

п П п п П П

р Р р р Р Р

с С с с С С

т Т т т Т Т

у У у у У У

ф Ф ф ф Ф Ф

х Х х х Х Х

ц Ц ц ц Ц Ц

ч Ч ч ч Ч Ч

ш Ш ш ш Ш Ш

щ Щ щ щ Щ Щ

ъ ъ ъ ъ

ь ь ь ь

б б б б

э Э э ъ э Э ъ э

ю Ю ю ъ Ю ъ Ю

я Я я ъ Я ъ Я

подруга

сестра

девushка

магазин

яблоко

дорогой

верёвка

экономист

карандаш

деньги

расчёска

мальчик

цыпочки

фонарь

жёлтый

отъезд

Юлия

южный

циркачка

ёлка

черепаха

берёза

щавель

земля

Наталья

ходить

якорь

ёжиком

Горюх

бульварник

А З Б У К А

А	а	<i>А</i>	<i>а</i>	a
Б	б	<i>Б</i>	<i>б</i>	b
В	в	<i>В</i>	<i>в</i>	v
Г	г	<i>Г</i>	<i>г</i>	g
Д	д	<i>Д</i>	<i>д</i>	d
Е	е	<i>Е</i>	<i>е</i>	je (-e)
Ё	ё	<i>Ё</i>	<i>ё</i>	jo (-o)
Ж	ж	<i>Ж</i>	<i>ж</i>	ž
З	з	<i>З</i>	<i>з</i>	z
И	и	<i>И</i>	<i>и</i>	i
Й	й	<i>Й</i>	<i>й</i>	j
К	к	<i>К</i>	<i>к</i>	k
Л	л	<i>Л</i>	<i>л</i>	l
М	м	<i>М</i>	<i>м</i>	m
Н	н	<i>Н</i>	<i>н</i>	n
О	о	<i>О</i>	<i>о</i>	o

П	п	<i>П</i>	<i>п</i>	p
Р	р	<i>Р</i>	<i>р</i>	r
С	с	<i>С</i>	<i>с</i>	s
Т	т	<i>Т</i>	<i>т</i>	t
У	у	<i>У</i>	<i>у</i>	u
Ф	ф	<i>Ф</i>	<i>ф</i>	f
Х	х	<i>Х</i>	<i>х</i>	ch
Ц	ц	<i>Ц</i>	<i>ц</i>	c
Ч	ч	<i>Ч</i>	<i>ч</i>	č
Ш	ш	<i>Ш</i>	<i>ш</i>	š
Щ	щ	<i>Щ</i>	<i>щ</i>	šč
	Ъ		<i>Ъ</i>	tvrdý znak
	Ы		<i>Ы</i>	y
	Ь		<i>Ь</i>	měkký znak
Э	э	<i>Э</i>	<i>э</i>	e
Ю	ю	<i>Ю</i>	<i>ю</i>	ju (-u)
Я	я	<i>Я</i>	<i>я</i>	ja (-a)

9. Výslovnost souhláskových skupin

Zapamatujte si následující pravidla výslovnosti níže uvedených souhláskových skupin:

- a) skupina **сн/зн** se vyslovuje jako „**сн**“/„**зн**“ (честный, известный, поздно, праздник)
- b) skupina **чн** se často (ne vždy) vyslovuje jako „**шн**“ (конечно, нарочно)
- c) skupina **сч** se vyslovuje jako „**щ**“ (счастье, исчезла)
- d) skupina **чт** se na začátku slov **что, чтобы** vyslovuje jako „**шт**“
- e) skupina **вств** se vyslovuje jako „**ств**“ (здравствуй, чувство)

Poslouchejte a opakujte:

026 L00_A26

честный – известный – поздно – конечно – нарочно – здравствуй – чтобы – он исчез – чувство – мы так счастливы – праздник – счастье – что

10. Souhlásky **р** [r], **л** [l]

V ruštině souhlásky **р** [r] a **л** [l] netvoří slabiku: slova **Пётр** a **рубль** Rusové vysloví jako jednu slabiku, na rozdíl od češtiny, kdy vyslovíme dvě slabiky Petr a rubl. Poslechněte si výslovnost následujících slov:

Poslouchejte a opakujte:

027 L00_A27

рубль (rubl), Пётр (Petr), мысль (mysl), Кремль (Kreml), центр (centr), смысл (smysl)

МЁЈТЕ НЕУСТАЉЕ НА РАМЕЉИ

- По **г, к, х** se vždy píše pouze **и**, nikdy **ы** (гитара, кино, хитрая)!
- По **ж, ш, ч, щ** se v ruských slovech nepíše jotované **я, ю**. Musí následovat **а, у** (жалоба, шумно, часто, щука)! (Pozor na přejatá slova жури, брошюра apod.)
- По **ж, ш, ч, щ** se v ruských slovech píše vždy jen **и**, nikdy **ы** (живой, широко, чистый, щиколотка)!
- Slabiky **жѐ, шѐ** se vyslovují stejně jako slabiky **жо, шо** (жёлтый – обжора, решённый – шок)!
- Písmena **е, ё, ю, я, и, ь** měkčí předcházející souhlásku (neplatí pro vždy tvrdé souhlásky – **ж, ш, ц**)!
- Samohlásky **а [a], о [o], е [je/e], я [ja/a]** si zanechávají svoji kvalitu **pouze v přízvučné pozici**. Ve všech ostatních pozicích podléhají redukci.

ДОБРЫЙ ДЕНЬ, ЭТО МЫ!

1

Часть А

Naučte se následující slovíčka:

028 L01_A01

- А** а – ale, avšak, a
Б брат, -а *м* (с бр^атом) – bratr (s bratrem)
В вот – tady, tu, zde
вы – vy
Г где – kde
говори^т (А^нна говори^т) – mluví, říká
(Anna mluví/Anna říká)
Д да – ano
день, дня *м* – den
дома – doma
друг, -а *м* (с дру^гом) – kamarád
(s kamarádem)
И и (А^нна и Ма^кси^м) – a (Anna a Maxim)
из (мы из Росси^и) – z (*předložka s 2. p.*)
(my jsme z Ruska)
и^мя, и^мени *с* – jméno
и^ли – nebo
К кот, -а *м* – kocour
кто – kdo
М ма^ма, -ы *ж* – máma, maminka
мо^й – můj
мы – my
Н наш, на^ша – náš, naše (*ж*)
не^т – ne
О он – on

- она – ona
оно – ono
они – oni, ony
отку^да – odkud
П па^па, -ы *м* – táta, tatínek
приве^т, -а *м* – ahoj (*při setkání*), pozdrav
Р Росси^я, -и^и *ж* – Rusko
ру^сский, ру^сская – Rus, Ruska
ру^сский, ру^сская – ruský, ruská
С с (он с дру^гом) – s (on s kamarádem/on je
s kamarádem) (*předložka se 7. p.*)
сестра, -ы *ж* – sestra
Слова^кия, -и^и *ж* – Slovensko
Т то^же – také
ту^т – tady, zde
ты – ty
У у – u (*předložka s 2. p.*)
у нас – u nás
Ч чех, -а *м* – Čech
Чех^ия, -и^и *ж* – Česko
чешка, -и *ж* – Češka
что [što] – co *zde*
Э э^то – to, toto
Я я – já

Запомните!

Это наша мама.
 Вот наш кот.
 Где папа?
 Кто это?
 Что это?
 Добрый день!
 Здравствуйте!
 Здравствуй!
 Привет!
 Меня зовут Вацлав.
 А как вас зовут?
 Как тебя зовут?
 Откуда ты?
 Моё имя Максим.

Zapamatujte si!

To je naše maminka.
 Tady je náš kocour/To je náš kocour.
 Kde je tatínek?
 Kdo je to?
 Co je to?
 Dobrý den!
 Dobrý den! (vykání)
 Dobrý den! (tykání)
 Ahoj! (při setkání)
 Jmenuji se Václav.
 A jak se jmenujete vy?
 Jak se jmenuješ?
 Odkud jsi?
 Moje jméno je Maxim.

Jména osob užitá v první lekci:

029 L01_A02

Анна, Ив́ан, Ви́ктор, Ле́на, Макси́м, Попóвы, Марк, Ва́цлав, Га́ли́на, Стас, Ё́ва,
 Ма́рия, Пе́тер, Пе́тр и кот Матро́скин;

Státy a jejich příslušníci:

030 L01_A03

Чéхия	чех	чéшка
Росси́я	ру́сский (россиянин)	ру́сская (россиянка)
Слова́кия	слова́к	слова́чка

Часть Б

Это мы – Поповы

Poslechněte si nahrávku. Seznamte se s rodinou Popovových:

031 L01_A04

Это он.
Это наш папа.
Наш папа Виктор.

Это она́.
Это наша ма́ма.
Наша ма́ма Лена́.

Это он.
Это мой брат.
Мой брат Ива́н.

Это я.
Я сестра́.
Я А́нна.

Вот он.
Это наш кот.
Наш кот Матро́скин.

Вот он.
Это мой друг.
Мой друг Макси́м.

Вот мы.
Мы Поповы́.

1. Poslechněte si, co říká Anna:

032 L01_A05

А́нна говори́т: Мой друг Макси́м. Мой брат Ива́н – друг Макси́ма. На́ша ма́ма с дру́гом Макси́мом у нас. Наш кот Матро́скин – друг Макси́ма. Наш па́па то́же друг Макси́ма. Макси́м с бра́том Ива́ном до́ма. С Ива́ном и друг Макси́м. Тут Матро́скин.

Výklad:

1. Ruština má tendenci užívat **2. pád** ve větách, kde se v češtině běžně objevuje přídavné jméno přivlastňovací: друг **Максіма** – **Maximův** kamarád (ačkoli v češtině není chybou spojení kamarád Maxima).
2. Ruské slovíčko **вот** znamená **tady je, tady vidíte** – překládá se podle kontextu. Stojí zpravidla na začátku věty.

Ruská věta

Stavba vět se v ruském i českém jazyce v mnohém shoduje. Jsou zde však některé zásadní odlišnosti, které je nutné mít neustále na paměti. **Pamatujte si**, že se v ruštině běžně **nevyjadřuje** tvar slovesa **být** v **přítomném čase**.

2. Poslouchejte a porovnejte:

033 L01_A06

Это он.	To je on.
Вот наш кот.	Tady je náš kocour.
Мáма там.	Maminka je там.
Там Максím.	Tam je Maxim.
Вот мой друг.	To je můj kamarád.

Где пáпа?	Kde je tatínek?
Кто это?	Kdo je to?
Что это?	Co je to?
Кто вы?	Kdo jste ?

Všimněte si, že chybějící tvar slovesa **být** v přítomném čase může být nahrazen **pomlčkou**:

Мой брат Ивáн – друг Максíма.	Můj bratr Ivan je Maximův kamarád.
Это мы – Попóвы.	To jsme my, Popovovi.
Матрóскин – кот Áнны.	Matroskin je kocour Anny.

Osobní zájmena

Pozorně si přečtete následující tabulku osobních zájmen (kurzívou jsou vyznačena zájmena, se kterými jste se ještě neseznámili):

Я Áнна.	Мы Попóвы.
<i>Ты</i> мой брат.	<i>Вы</i> Попóвы.
Он мой пáпа.	<i>Онí</i>
Она́ моя́ máма.	
<i>Оно́</i>	

- ! Ve 3. osobě množného čísla existuje na rozdíl od češtiny pouze jeden tvar – *оні*, který platí pro všechny rody!

V následujících cvičeních používejte údaje týkající se rodiny Popovových.

3. Doplňte vhodné osobní zájmeno:

1. – наша máма.
2. – мой брат.
3. – Попóвы.
4. – наш кот.
5. – наш пáпа.
6. – сестрá.

4. Doplňte jména:

1. Это máма и пáпа
2. Вот брат и сестрá
3. Это наш кот
4. Вот мой друг
5. Это мы –

Kurzívní písmo ruské abecedy

Prohlédněte si tabulku a porovnejte kolmé a kurzívní písmo ruské abecedy. Některé kurzívní znaky jsou značně rozdílné (zvláště г, д – з, ђ). Kurzívní znaky je třeba si osvojit.

а б в г д е ё ж з и й к л м н о п р с т у ф х ц ч ш щ ъ ы ь э ю я
а б в г д е ё ж з и й к л м н о п р с т у ф х ц ч ш щ ъ ы ь э ю я

Pozorujte: дядя – дя́дя, год – го́д, где – где́.

5. Tvořte věty podle vzoru:

Кто это (Виктор)? – Это папа.

1. Кто это (Анна)?
2. Кто это (Матро́скин)?
3. Кто это (Лéна)?
4. Кто это (Макси́м)?

6. Přeložte:

1. To je máма.
2. Kdo je Maxim?
3. To jsou Popovovi.
4. Kdo jste?
5. To je moje sestra Anna.
6. Tady je můj táta.
7. Kdo je to?
8. To je můj bratr Ivan.
9. Tady je náš kocour.
10. To je můj kamarád.

7. Jednoduchými větami představte svoji rodinu nebo rodinu svých přátel.

Часть В

Добрый день!

1. Seznamte se s našimi přáteli a zapamatujte si ruské pozdravy.

034 L01_A07

<p>а) Дóбрый день!
Меня зовúт Вáцлав.
Я чех.
Я из Чéхии.</p>	<p>Здрáвствуйте!
Меня зовúт Гáли́на.
Я рúсская.
Я из Росси́и.</p>
<p>б) Привéт!
Моё íмя Стас.
Я рúсский.
Я из Росси́и.</p>	<p>Здрáвствуй!
Я Пётёр.
Я словáк.
Я из Словáкии.</p>
<p>в) Здрáвствуй!
Моё íмя Ё́ва.
Я чéшка.
Я из Чéхии.</p>	<p>Привéт!
Я Máрия.
Я словáчка.
Я из Словáкии.</p>

Стас и Гáли́на из Росси́и.

Вáцлав и Ё́ва из Чéхии.

Пётёр и Máрия из Словáкии.

Výklad:

1. V ruštině se na rozdíl od češtiny píší jména příslušníků států s **malým písmenem** na počátku slova:

Čech – чех	Česka – чéшка
Slovák – словáк	Slovenka – словáчка

Rus – Ruska se rusky řekne buď **рúсский** – **рúсская** (vztahuje se k národnosti), nebo **росси́янин** – **росси́янка** (vztahuje se ke státní příslušnosti). Slova **рúсский** – **рúсская** se používají také jako přídavná jména **рускý** – **руská**. Názvy států se v obou jazycích píší shodně s velkým písmenem na začátku.

2. Jméno **Пётёр**, které je uvedeno v dialogu, je slovenské jméno **Peter**. Ruský protějšek slova **Petr** je **Пётр** (čteme jako jednu slabiku). Stejně tak jméno **Máрия** (s přízvukem na první slabice) je přepis slovenského jména **Mária** do azbuky. Ruské jméno **Марíя** má přízvuk na druhé slabice.

2. Odpovídejte на отáзкy podle vzoru:

Кто Пётёр? → Он словáк.

Кто Ё́ва? Кто Вáцлав? Кто Máрия? Кто Стас? Кто Пётёр? Кто Гáли́на? Кто вы?

3. Pozorně si poslechněte níže uvedené dialogy. Poté dialogy přečtěte ve dvojicích:

035 L01_A08

а) Вацлав и Гали́на:

- В: **Добрый день!** Меня зовут Вацлав. А как вас зовут?
 Г: **Здравствуйте,** Вацлав! Моё имя Гали́на.
 В: Гали́на, вы из Росси́и?
 Г: Да, я из Росси́и, я ру́сская. А вы откуда?
 В: Я чех, я из Чёхии.

б) Стас и Ёва:

- С: **Привёт!** Как тебя зовут?
 Е: **Привёт!** Меня зовут Ёва. А тебя?
 С: Моё имя Стас. Я ру́сский. А ты тоже ру́сская?
 Е: Нет, я чёшка.

в) Пётр и Ма́рия:

- П: **Здравствуй!** Я Пётр.
 М: **Здравствуй,** Пётр! Я Ма́рия. Ты слова́к?
 П: Да, я слова́к, я из Слова́кии. А ты откуда?
 М: Я тоже слова́чка. Я из Слова́кии.

Вýклад:

1. Nezapomeňte na pravidla uvedená v nulté lekci v oddílu **Výslovnost souhláskových skupin** a správně vyslovujte slova **здравствуй, здравствуйте**. Skupina **вств** se vyslovuje jako [stv] – bez prvního **в**.
2. Zopakujte si pravidla výslovnosti ruských samohlásek **а, о** v pozicích „za“ a „před“ hlavním přízvukem.

Zapamatujte si: 1. Я Вацлав.

2. Моё имя Вацлав.

3. Меня зовут Вацлав.

Раматуйте:

КАК ТЕБЯ/ВАС ЗОВУТ? – МЕНЯ ЗОВУТ ...

Jak se jmenuješ/jmenujete? – Jmenuji se ...

4. Pozdravte a řekněte, jak se jmenujete. Doplňte fráze podle vzoru:

А́нна

..... → *До́брый де́нь!/Здра́вству́й(те)!/Приве́т!*

..... → *Меня́ зову́т А́нна.*

Pozdravy a fráze obměňte!

Е́ва

.....
.....

Ма́рия

.....
.....

Га́лина

.....
.....

Ва́цлав

.....
.....

Ста́с

.....
.....

Пе́тер

.....
.....

5. А как вас зову́т?

6. Poslouchejte, odpovídejte na otázky podle vzoru:

036 L01_A09

Откуда́ Е́ва? → Она́ из Че́хии, она́ че́шка.

1. Откуда́ Ва́цлав?

2. Откуда́ Ма́рия?

3. Откуда́ Пе́тер?

4. Откуда́ Га́лина?

5. Откуда́ Ста́с?

6. Откуда́ вы?

Pamatujte:

ДА – НЕТ

ano – ne

7. Да или нет? Poslouchejte, odpovídejte na otázky podle vzoru:

037 L01_A10

Ва́цлав ру́сский? → Нет, он чех. Ва́цлав чех? → Да, он чех.

1. Пе́тер слова́к? 2. Ма́рия ру́сская? 3. Е́ва че́шка? 4. Га́лина слова́чка? 5. Ва́цлав ру́сский?
6. Ста́с ру́сский? 7. Е́ва слова́чка? 8. Пе́тер чех? 9. Ма́рия че́шка? 10. Ста́с слова́к?

8. Ve dvojicích vytvořte dialogy. Představte se a řekněte, odkud jste (dialogy obměňujte).

9. Anna potkala neznámého chlapce. Dali se do řeči. Vymyslete vhodné dialogy.

Анна

Марк

Dialogy obměňujte, dbejte na výslovnost.

Pokuste se přechíst ruské rozpočítávacíadlo:

Эни, бэни, ріки, таки,
Буль, буль, буль, корáки, шмáки.
Эус, бэус, краснадэус – батс!

Часть А

Naučte se následující slovíčka:

038 L02_A01

- Б** банк, -а *m* – banka
 большóй – velký
 большáя – velká
- В** ваш – váš
 внук, -а *m* – vnuk
- Г** глаза́, глаз *mn.* – oči
 го́род, -а *m* – město
- Д** две (две кро́ны) – dvě (dvě koruny)
 дом, -а *m* – dům
- Ж** жу́рнал, -а *m* – časopis
- З** знако́мый, -ого *m* *zpodst.* – známý
- К** как – jak
 ко́шка, -и *ž* – kočka
 краси́вая – hezká, krásná, pěkná
 краси́вые *mn.* – krásní, krásné, krásná
 краси́вый – hezký, krásný, pěkný
 кро́на, -ы *ž* – koruna
- М** ма́рт, -а *m* – březen
 маши́на, -ы *ž* – automobil, auto
 мно́го – hodně, mnoho
 мой – můj
 Москв́а, -ы *ž* – Moskva
- Н** наш – náš
 но́вый – nový
 но́вая – nová

- О** обы́чно – obvykle, obvyčejně
 отлі́чно – výborně, skvěle
 о́чень – velmi, velice
- П** парк, -а *m* (в па́рке) – park (v parku)
 пло́хо – špatně
 Пра́га, -и *ž* – Praha
 пробле́ма, -ы *ž* – problém
- С** се́мья, се́мьи *ž* – rodina
 сестра́, -ы *ž* – sestra
 соба́ка, -и *ž* – pes
 спаси́бо – děkuji
 ста́рая – stará
 ста́рый – starý
 сын, -а *m* – syn
- Т** там – tam
 тво́й – tvůj
 то́лько – jen, pouze
 том, -а *m* – díl (*knihy*)
- У** Украи́на, -ы *ž* – Ukrajina
 украи́нец, -нца *m* – Ukrajinec
 украи́нка, -и *ž* – Ukrajinka
 у́лица, -ы *ž* (на у́лице) – ulice
 (na ulici/venku)
- Х** хоро́ший – dobrý
 хоро́шая – dobrá

Запóмните! Zapamatujte si!

Как у тебя делá?	Jak se máš?
Как у вас делá?	Jak se máte?
Как делá?	Jak se máš/máte? Jak to jde? Jak je?
У меня всё хорошó.	Mám se dobře.
Так себя.	Ujde to.
У В́иктора делá хорошó.	Viktor se má dobře.
У меня всё нормáльно.	Všechno je v pořádku.
У меня всё плóхо.	Mám se špatně.
У меня делá отличнó, как обýчно.	Mám se skvěle, jako obvykle.
У меня тóже не óчень хорошó.	Také se nemám nic moc.
У меня всё отличнó.	Daří se mi skvěle. Mám se výborně.
У Ивáна большáя семья.	Ivan má velkou rodinu.
Дóброе úтро.	Dobré ráno.
С дóбрым úтром.	Dobré ráno.
Дóбрый вéчер.	Dobrý večer.
Пока́.	Ahoj. <i>(při loučení)</i>
Какáя красíвая!	Jak je ale hezká! Ta je ale nádherná!

Часть Б

Как у тебя делá?

Přečtete si následující dialogy, poté si je poslechněte na nahrávce:

039 L02_A02

I.

А́нна с Макси́мом в па́рке. Макси́м – друг А́нны. А́нна ру́сская, она́ из Росси́и. Макси́м украи́нец, он с Укра́ины.

М: Привéт, А́нна! Как делá?

А: Макси́м! Э́то ты? Привéт! У меня́ всё хорошó. А у тебя́?

М: У меня́ тóже всё отличнó. Вот моя́ но́вая соба́ка.

А: Какáя красíвая! Как зову́т твою́ соба́ку?

М: Соба́ку зову́т Жучка. А где твой кот Матро́скин?

А: Матро́скин до́ма. Он там с Ивáном.

040 L02_A03

II.

Віктор с Борісом на ўліце. Боріс – знакомый Віктора. Боріс из Москвы. Сестра Боріса в Праге.

- В: Привёт, Боріс! Как у тебя делá?
 Б: Привёт, Віктор! Так себе. А у тебя?
 В: Ну, хорошó. А как сестра?
 Б: Всё нормáльно. Она в Праге.
 В: Привёт от меня!
 Б: Спасíбо. Пока!
 В: Пока!

2

Вýклад:

1. Фра́зе **Как делá?** je zkrácená podoba otázky
 Как идýт ва́ши/тво́й делá?, tedy Jak se máš/Jak se máte?
2. Slovní spojení **Какáя красíвая!** se do češtiny překládá jako Jaká je nádherná! Jak je ale hezký! (z kontextu – pes). V ruštině je slovo pes – sobáka ženského rodu.
3. Zapamatujte si, že Rusové při oslovení zpravidla nepoužívají 5. pád. Při pozdravu či volání je běžný 1. pád: Привёт, **Анна!** Здравствуй, **Боріс!**

Pamatujte:

КАК У ТЕБЯ/ВАС ДЕЛÁ?

Jak se máš/máte?

1. Прeчтeте si нáслeдуjící krátké dialogy а зaпáмáтуйтe si мoжнé oдпoвeди нa oтáзкu *Как делá?*:

- a) Здравствуй! Как делá? Здравствуй! Всё отлiчно. А у тебя?
У меня всё хорошó.
- б) Дóбрый день! Как у вас делá? Здравствуйте! У меня делá отлiчно, как обiчно. А у вас?
Так себе.
- в) Привeт, Мáшa? Как у тебя делá? Привeт, Кóстя! У меня всё плóхо. А у тебя?
У меня тóже не óчень хорошó.

Podstatná jména rodu mužského zakončená na tvrdou souhlásku v jednotném čísle

Ačkoli jsme se ještě neseznámili s jednotlivými vzory skloňování podstatných jmen, všimněte si, že koncovky mužského rodu jednotného čísla zakončené na tvrdou souhlásku jsou při skloňování jednodušší než v češtině.

Pozorně si projděte uvedenou tabulku a zapamatujte si, že u podstatných jmen životných se shoduje **2. a 4. pád**, zatímco u neživotných podstatných jmen se shoduje **1. a 4. pád**. Ostatní koncovky jsou totožné.

Пáд:	1.	2.	3.	4.	6.	7.
жiвoтнé:	Максiм	Максiма	Максiму	Максiма	o Максiме	Максiмом
нeжiвoтнé:	дом	дóма	дóму	дом	o дóме	дóмом

2. Vyskloňujte následující podstatná jména v jednotném čísle podle výše uvedené tabulky. Všechna slova jsou mužského rodu а v jednotném čísle mají stálý přízvuk. Rozlišujte podstatná jména жiвoтнá а нeжiвoтнá:

Марк, гóрод, Максiм, друг, Вiктор, март, Ивáн, парк;

3. Podstatná jména v závorkách dejte do správného tvaru:

1. К + 3. р. (брат, внук, Стас, дом, Вацлав, друг) 2. Без + 2. р. (банк, брат, город, журнал, Марк, Виктор) 3. В + 6. р. (город, дом, журнал, том, март, парк) 4. С + 7. р. (журнал, банк, Марк, друг, Максим, внук) 5. Из + 2. р. (банк, том, дом, город, парк, журнал) 6. О + 6. р. (парк, журнал, Петер, Максим, том, город).

Vázání slov v řeči

Pozorně si přečtete následující pravidla a několikrát po sobě si poslechněte nahrávku s uvedenými příklady!

041 L02_A04

1. Vázání předložky s následujícím slovem začínajícím na samohlásku:

в:	в Острáве, в Áфрике, в áрмии, в Ёндии, в Áльпах
из:	из Острáвы, из Áфрики, из áрмии, из Ёндии, из Альп
к:	к Острáве, к Áфрике, к áрмии, к Ёндии, к Альпам
от:	от Острáвы, от Áфрики, от áрмии, от Ёндии, от Альп
с:	с Острáвой, с Áфрикой, с áрмией, с Ёндией, с Альпами
об:	об Острáве, об Áфрике, об áрмии, об Ёндии, об Альпах

2

Pamatujte:

Предložky **в, из, об**, po kterých následuje slovo začínající samohláskou, **neztrácejí** svoji znělost!

пř.: в áрмии [várm'ii], из Áфрики [izáfr'ik'i], об Áфрике [ʌ báfr'ikъ]

Pro předložky **от, об** platí pravidla „pozice ruského o před přízvukem“!

пř.: от Áфрики [ʌ táfr'ik'i], об Áльпах [ʌ bál'pъch]

Pro všechny předložky platí: následuje-li za předložkou slovo, které začíná na ruské měkké **и**, vyslovuje se toto **и** jako **ы**:

пř.: об Ёндии [ʌ b'índ'ii], от Ёгоря [ʌ t'ígъr'ъ]

2. Vází se i taková sousední slova, kdy jedno končí samohláskou a druhé samohláskou začíná – př.: máма Иváна, пáпа Ёгоря; pokud se však jedná o dvě sousední slova, kdy první končí souhláskou a druhé souhláskou začíná, vázání je velmi oslabeno – př.: сóрок дóлларов, друг Максíма

4. Sami si několikrát přečtěte následující spojení s předložkami. Dbejte na správnou výslovnost. Poté si poslechněte nahrávku a ověřte si správnost výslovnosti:

042 L02_A05

с Ива́ном, от И́горя, от А́нны, в А́фрике, в институ́те, об Ива́не, к А́нне, к Укراи́не, об Австра́лии, об Ири́не, от ико́ны

Часть В

У Ива́на больша́я семья́

1. Přečtěte si následující krátký text, poté si poslechněte nahrávku. Věnujte pozornost větám s předložkou у:

043 L02_A06

У Ива́на больша́я семья́. У Ива́на па́па Ви́ктор, ма́ма Ле́на и сестра́ А́нна. У А́нны хоро́ший друг Макси́м. У Макси́ма но́вая соба́ка Жу́чка. А у А́нны кот Матро́скин. А кака́я семья́ у вас?

Sloveso mít v ruském jazyce

vazba у + 2. р. podstatného jména či osobního zájmena

V ruštině jsou v hojně míře zastoupeny věty s předložkovou vazbou у + **podstatné jméno** či **osobní zájmeno** ve 2. pádu. Takovým větám v češtině odpovídají věty se slovesem **MÍT** (vlastnit). Pozorně si přečtěte následující příklady:

У нас кот Матро́скин.	Máme kocoura Matroskina.
У вас ко́шка Ма́шка.	Máte kočku Mašku.
У Макси́ма но́вый журна́л.	Maxim má nový časopis.
У сы́на то́лько ста́рый том.	Syn má pouze starý díl.
У А́нны кро́на.	Anna má korunu.
У Макси́ма соба́ка Жу́чка.	Maxim má psa Žučku.

V ruštině ale existují i takové věty, které jsou dobře známy i v češtině. **Pozor** ale na změnu v ruském slovosledu:

Максiм у вас.	Maxim je u vás.
Галина у нас.	Galina je u nás.
Он у Максiма.	On je u Maxima.
Мы у А́нны.	My jsme u Anny.

2. Doplňte do textu slova uvedená v závorce (neznámá slova pouze přečtěte, nepřekládejte je):

(вас, нас, Максiма, Пётера, Вiктора, Мάρка, тебя, Вацлава)

- У собака Жучка.
- У кошка Машка.
- У новый журнал.
- У сто крон.
- У котá красивые глаза.
- У новый дом.
- У новая машина.
- У внук Дiма.

3. Doplňte podstatná jména mužského rodu ve druhém pádu. Věty přeložte:

- У (внук) кот Барсик.
- У (Ив́ан) красивый сад.
- У (брат) две кроны.
- У (Стас) новая собака.
- У (друг) большая семья.
- У (Пётер) ма́ма Гали́на.
- У (сын) друг Степа́н.
- У (Алекса́ндр) много проблем.

4. Z následujících slov sestavte jednoduché věty. Používejte vazbu y + podst. jm. Poté poslouchejte, opakujte po nahrávce:

Марк, дом → У Ма́рка дом.

044 L02_A07

- Максiм, машина
- Ив́ан, внук
- Вiктор, кот
- Вацлав, том
- Пётер, собака
- Стас, кошка

5. V několika větách řekněte, kdo co má. Používejte vazbu y + podst. jm./osobní zájmeno. Nezapomeňte, že po předložce y musí následovat buď podstatné jméno, nebo zájmeno ve 2. pádu!

- У тебя ...
- У нас ...
- У вас ...
- У Максiма/Пётера/Вiктора ...

Naučte se následující pozdravy:

Дóброе úтро!	Dobré ráno!
С дóбрым úтром!	
Дóбрый вéчер!	Dobrý večer!
Спокóйной нóчи!	Dobrou noc

6. Doplňte pozdrav podle časového údaje; použijte fráze, uvedené v závorce
(дóброе úтро, с дóбрым úтром, дóбрый день, дóбрый вéчер, спокóйной нóчи):

13:00, Галiна!	19:00, Ивáн!
21:00, Максiм!	12:00, Вáцлав!
15:00, Лéна!	10:00, Áнна!
09:00, Вiктор!	22:00, Марiя!

Všimněte si, že oslovujeme 1. pádem!

045 L02_A08

Sloveso jmenovat se

Pamatujte:

Vazba **Как вас зовут?** se pojí vždy s **4. pádem**. Některá zájmena ve **4. pádu** už znáte, další se naučte. Přečtěte si a poslechněte následující příklady, věnujte pozornost osobním zájmenům ve **4. pádu**:

Меня зовут Вiктор.	Jmenuji se Viktor.
Как тебя́ зовут?	Jak se jmenuješ?
Как его́ зовут?	Jak se jmenuje (on)?
Как её́ зовут?	Jak se jmenuje (ona)?
Нас зовут Попóвы.	Jmenujeme se Popovovi.
А как вас зовут?	Jak se jmenujete?
Как их зовут?	Jak se jmenují? (pro všechny rody)

7. Tvořte věty podle vzoru. Poté opakuje po nahrávce:

046 L02_A09

Вот мой сын Степán. → Егó зовут Степán.

1. Вот моя сестра Натáша. 2. Вот семья Попóвых. 3. Вот брат Егóр. 4. Вот собака Жўчка.
5. Вот мы, Орлóвы. 6. Вот кот Матрóскин. 7. Вот чéшка Ёва. 8. Вот наш внук Стас. 9. Вот семья Иванóвых. 10. Вот словáчка Мáрия.

Skloňování zájmen наш/наш, ваш/ваш (mužský rod)

1.	наш	ваш
2.	нашего	вашего
3.	нашему	вашему
4.	наш/нашего	ваш/вашего
6.	о нашем	о вашем
7.	нашим	вашим

Памatujte:

1. Ve tvarech 2. pádu (a 4. pádu u životných podst. jmen) **нашего**, **вашего** se ruské **г** čte jako **в** [пáшьвъ], [вáшьвъ], stejně tak jako 2. pád osobního zájmena он – егó [jívó].
2. U životných podstatných jmen se **4. р.** = **2. р.**, u jmen neživotných se shoduje **4. р.** = **1. р.**!

8. Doplňte správný tvar zájmen *наш* a *ваш* podle vzoru:

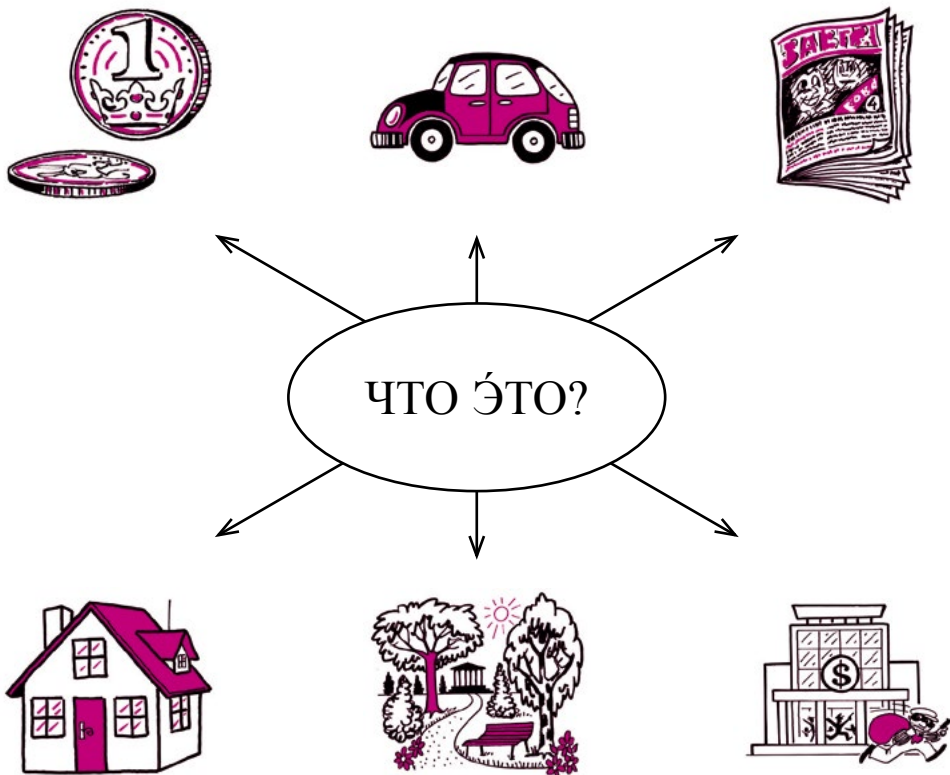

*к сыну и брату → к **нашему** сыну и **вашему** брату*

1. без брата и сына 2 в томе и журнале 3. из парка и дома 4. в городе и доме 5. с сыном и братом
6. о томе и журнале 7. к другу и внуку 8. без сына и внука 9. из города и дома 10. с городом и парком
11. к внуку и брату 12. из дома и парка 13. с журналом и томом 14. о доме и городе

9. Pamatujete si slovíčka? Odpovězte na otázku ЧТО ЭТО?/CO JE TO?

! Nezapomeňte, že v ruském slově **что** se **ч** vyslovuje jako **ш** [što]!

Покусте се přečíst ruské říkanky:

У Сашки в кармáшке шйшкй и шáшкй.

У Ивáшкй рубáшка, у рубáшкй кармáшкй.

Часть А

Научте се následující slovíčka:

047 L03_A01

- Б** бесéдовали (онí) – povídali si, povídaly si
 библиотéка, -и ž – knihovna
- В** вéчером – večer *přisl.*
 вмéсте – spolu
 внúчка, -и ž – vnučka
 всегдá – vždy
 вчерá – včera
- Г** где – kde
 говорíли – mluvili, mluvily
 городскóй, -áя, -óе, -íе – městský
- Д** дéвушка, -и ž – dívka, slečna
 дётство, -а s (с дётства) – dětství (z dětství, od mlada)
 дорогóй, -áя, -óе, -íе – drahý
 дóчка, -и ž – dcera
 дрúжба, -ы ž – přátelství
- Ж** ждáть (жду, ждёшь, ждут) – čekat (čekám, čekáš, čekají)
 живúт – žijí
- З** зáвтра – zítra
 здéсь – tady, zde
 знакóмы (онí знакóмы) – znají se
- И** идéя, -éи ž – nápad, myšlenka
 извинíте – promiňte (při vykání)
 истóрия, -ии ž – příběh *zde*
- К** кáждый, -ая, -ое, -ые – každý
 как – jak

- клуб, -а *m* (в клубе) – klub (v klubu)
 кнíга, -и ž *mn.* кнíги, книг – kniha
 когдá – kdy
 конфéта, -ы ž – bonbón, cukrovinka

- Л** лимóн, -а *m* – citrón
 литератúра, -ы ž – literatura
 лицó, -á s – obličej
 лóди, -éи *mn.* – lidé
- М** малéнький, -ая, -ое, -ие – malý
 медсестрá, -ы ž – zdravotní sestra, ošetřovatelka
 молодóй, -áя, -óе, -ýе – mladý
 мяч, -á *m* – míč
- Н** неразлúчный, -ая, -ое, -ые – nerozlučný
 ноутбúк, -а *m* [но] – notebook
- О** окнó, -á s – okno
 отлúчно – výborně
- П** пáрень, -рия *m* – chlapec, kluk, přítel
 писáтель, -ля *m* – spisovatel
 подрúга, -и ž – kamarádka
 почемú – proč
 профéссия, -ии ž – povolání, zaměstnání
- Р** рéдко – zřídka
- С** скамéйка, -и ž (на скамéйке) – lavička (na lavičce)
 скóро – brzy
 слóво, -а s – slovo

- сосёд, -а *m* – soused
 странá, -ы́ *ž* – stát, země
 сумка, -и́ *ž* – kabela, taška
Т теа́тр, -а *m* – divadlo
 тури́сты (мно́го тури́стов) *mn.* – turisté
 (mnoho turistů)
У уже́ – už
 умный, -ая, -ое, -ые – chytrý, moudrý,
 rozumný
Ф фотогра́фия, -ии́ *ž* – fotografie
Ч чай, ча́я *m* – čaj

- час, -а́ *m* – hodina
 челове́к, -а *m mn.* лю́ди, -е́й – člověk
 че́шский, -ая, -ое, -ие – český
 чита́ть (чита́ю, чита́ешь, чита́ют) – číst
 (čtu, čteš, čtou)
 что – že *spojka zde*
Ш шеф, -а *m* – šéf
 шко́ла, -ы́ *ž* – škola
 шокола́дный, -ая, -ое, -ые – čokoládový
Э э́тот – tento
Я я́блоко, -а *s* – jablko

Запо́мните!

До за́втра!
 До свида́ния!
 О́ни влюби́лись друг в дру́га.
 Э́то дру́жба на всю жи́знь.
 Вы не про́тив?
 Э́то о́чень хоро́шая и́дея.

Zapamatujte si!

Ahoj zítra!
 Na shledanou!
 Zamilovali se do sebe.
 To je přátelství na celý život.
 Nejste proti?
 To je velmi dobrý nápad.

Часть Б

Кто э́тот молодóй челове́к?

Přečtěte si dvakrát následující text. Dbejte na správnou výslovnost.
 Poté si text poslechněte na nahrávce a znovu ještě jednou přečtěte:

048 L03_A02

Вот две де́вушки на фотогра́фии – Мари́на и Ни́на. О́ни зна́комы уже́ с де́тства, и ка́ждый де́нь о́ни вме́сте. Мари́на и Ни́на – нера́злучные подро́ги, и все́м я́сно, что та́кая дру́жба на всю жи́знь. Мари́на вче́ра ве́чером бы́ла у подро́ги, и ка́к все́гда о́ни пи́ли ча́й с лимо́ном и шокола́дными конфе́тами и до́лго-до́лго гово́рили. О че́м же та́к до́лго бесе́довали э́ти де́вушки? Ни́на влюби́лась! Кто же э́тот молодóй челове́к? Егó зо́вут Егóр. Он учи́тель литерату́ры в горо́дско́й шко́ле.

Ніна в пёрвый раз увідела Егóra в пàрке. Он сидёл на скамѣйке и читáл кнѣгу...

Н: Извинѣте, а что ёто у вас?

Е: Ёто Алексáндр Сергѣевич Пúшкин. Рúсская клáссика. А вы читáли Пúшкина?

Н: Да, читáла. Я знáю Пúшкина. Ёто очѣнь хорóший писáтель. А у вас мнóго книг?

Е: О да! У меня дóма мálенькая библиотѣка. Я учѣтель литерáтуры...

Меня зовúт Егóр. А вас?

Н: А меня – Нíна. Я медсестрá.

Е: Какóе красíвое у вас íмя и какáя хорóшая у вас профѣссия!

Н: Спасíбо, Егóр, за комплимент. Знáете, а я рѣдко читáю кнѣги.

Е: Да? А вы чáсто здесь бывáете?

Н: Я здесь кáждый день.

Е: Отлíчно! Тепѣрь мы с вáми бúдем читáть кнѣги. Вы не прóтив?

Н: Нет. Ёто очѣнь хорóшая идѣя!

Е: Зáвтра я бúду ждáть вас здесь в два часá.

Н: Хорóшó. До зáвтра!

Е: До свидáния!

Вот так онѣ читáли Пúшкина, Шекспíра, Эрэбена... Читáли, читáли и влюбились друг в дрúга! Вот такáя у Нíны истóрия...

Výklad:

1. Дóлго-дóлго: dvě stejná slova napsána **přes spojovník** se v ruštině objevují při zdůraznění: **мoч dloуho, hoднѣ dloуho** apod.
2. Slovo **медсестрá** je zkrácená podoba slovního spojení **медицíнская сестрá**. Takové zkratky jsou v ruštině velmi časté a slouží zejména k rychlejší komunikaci.
3. Věť Ёто Алексáндр **Сергѣевич** Пúшкин v češtině odpovídá věta To je Alexandr Sergejevič Puškin. Sergejevič je tzv. **óтчество** neboli jméno po otci. **Íмя** (křestní jméno) – Алексáндр, **óтчество** (jméno po otci) – Сергѣевич, **фáмíлия** (příjmení) – Пúшкин. Óтчество se tvoří od křestního jména otce (Пѣтр, Сергѣй) nejčastěji příponami: **-ович/-евич** pro mužský rod (Петрóвич/Сергѣевич) a **-овна/-евна** pro ženský rod (Петрóвна/Сергѣевна). Jméno po otci (óтчество) ve spojení s křestním jménem (íмя) se používá v úředních dokumentech a také při oslovení (vykání) osobě nadřazené nebo starší.
4. Před spojkou **что** se vždy v ruštině **píše čárka** (Марíна и Нíна неразлúчные подрúги, и всем ясно, **что** такáя дрúжба на всю жизнь).
5. Ve slově **ноутбúк** si první samohláska zachovává svoji kvalitu [но], i když není v přízvukné pozici.

Infinitiv ruských sloves

V ruštině známe tři koncovky infinitivu. Prozatím si pamatujte, že nejčastějším zakončením infinitivu je **-ть**. V úvodním textu jsme se seznámili s několika slovesy v minulém čase: **онѣ пíли, онѣ бесѣдовáли, онѣ говорíли, онá увíдела, он читáл, он сидёл, онá былá**. Infinitivními tvary těchto sloves jsou: **пить/pít, бесѣдовáть/rozmlouvat, mluvit, povídat si, говорíть/mluvit, (y)вídеть/(u)vidět, читáть/číst, сидѣть/sedět, быть/být**.

Minulý čas

Minulý čas se tvoří odtržením koncovky **-ть** a přidáním koncovek **-л, -ла, -ло, -ли**. Tvoření minulého času v ruštině je tedy velmi podobné češtině. Nezapomeňte ale, že ve 3. osobě množného čísla existuje pouze jedna koncovka **-ли**, a to pro **všechny rody**!

я, ты, он	читáл	мы	читáли
онá	читáла	вы	читáли
онó	читáло	онí	читáли

Pamatujte:

читáл	-Л
читáла	-ЛА
читáло	-ЛО
читáли	-ЛИ

Koncovka -ли platí v množném čísle pro všechny rody!

1. Utvořte všechny tvary minulého času u následujících sloves: *беседовать, говорить, сидеть, писать, (у)видеть*. U těchto sloves je stálý přízvuk!

2. Slovesa v závorkách napište v minulém čase. Celé cvičení napište psací azbukou:

- Пушкин и Шекспир (писать) хорошие книги.
- Мама и сестра долго (беседовать).
- Где он вчера (быть)?
- Вы уже (видеть) нашего соседа?
- Папа (пить) чай с лимоном.
- Учитель (говорить) о литературе.
- Анна с Максимом (быть) в городском театре.
- О чём вы (говорить)?
- Она (читать) только новые книги.
- Ты уже (говорить) с братом?
- Кто (писать) это слово?
- Молодой человек (сидеть) на скамейке.
- Я (увидеть) Егора в парке.
- Чешские туристы (читать) русские журналы.

3. Tvořte věty podle vzoru:

Словáчка дóлго говорíла. → И словáк дóлго говорíл.

- Дóчка читáла чéшский журнáл.
- Рúсский говорíл о Москвé.
- Сестрá писáла о нас.
- Словáчка бесéдовáла с подрýгой.
- Мáма víдела Егóра.
- Он сидéл в машинé.

049 L03_A03

Intonace otázek a odpovědí

U tázacích vět v ruštině hraje hlavní roli **intonace**. Ruská tázací věta je charakteristická tím, že klade **důraz** na **nejdůležitější slovo** v otázce nebo na **tázací slovo**. Pozorně si přečtete uvedené příklady, poté si je poslechněte na nahrávce.

a) Intonace otázek s tázacím slovem (s tímto typem otázek jsme se již seznámili)

Tázacím slovem rozumíme tázací zájmena – např.: кто, где, что, как apod. Tázací slova mají už svůj „vlastní“ důraz.

Где он?	Что с нами?
Где Макси́м?	Как у Макси́ма?

Zapamatujte si nejčastější ruská tázací zájmena a jejich české ekvivalenty: **кто**/kdo, **что**/co, **где**/kde, **когда**/kdy, **как**/jak, **почему**, **зачем**/proč, **сколько**/kolik

б) Intonace otázek bez tázacího slova

Češtině i ruštině jsou vlastní také otázky bez tázacího slova. Pokud v ruštině klademe důraz (nejdůležitější slovo) na víceslabičné slovo, potom tento důraz nese přízvučná slabika.

Srovnejte i postavení slova ve větě (ptáme se na *скóро*):

050 L03_A04

Мы бу́дем до́ма <i>скóро</i> ?	Tón zvyšujeme na přízvučné slabice, poté hlas
Мы бу́дем <i>скóро</i> до́ма?	opět klesá do hlubší polohy a stejně hlubokým
Мы <i>скóро</i> бу́дем до́ма?	tónem vyslovíme zbytek slova či celé věty.

3

Pokud je slovo, na které se ptáme, jednoslabičné, leží hlavní důraz na něm. Platí zde stejná pravidla jako u víceslabičných slov. Hlas zvýšíme u slova, na které se ptáme. Pokud se toto slovo nachází uprostřed věty či na začátku, intonace po tomto slově klesá a je stejná pro celý zbytek věty.

Pamatujte, že na **intonaci v otázce závisí i odpověď**. Poslechněte si následující příklady a všimněte si, na které slovo se ptáme. Srovnejte odpovědi:

051 L03_A05

Ваш сын живёт в Чéхии?	Да, мой сын живёт в Чéхии. Нет, его́ сын живёт в Чéхии.
Ваш сын живёт в Чéхии?	Да, мой сын живёт в Чéхии. Нет, моя сестра́ живёт в Чéхии.
Ваш сын живёт в Чéхии?	Да, мой сын живёт в Чéхии. Нет, мой сын не живёт в Чéхии.
Ваш сын живёт в Чéхии ?	Да, мой сын живёт в Чéхии . Нет, мой сын живёт в Слова́кии .

Intonace následné odpovědi:

Intonace odpovědi je charakteristická **klesnutím hlasu** do co nejnižší polohy. Můžeme odpovídat (pokud je to možné) pouze částicemi да/нет, nebo slovem z otázky či celou větou.

Pozorujte:

Мы будем <i>скóро</i> дóма?	1. Да.	Všechny odpovědi mají klesavou intonaci!
	2. Да, скóро.	
	3. Да, скóро,	
	4. Нет.	

4. Пречтёте si otázky a odpovzte na ně. Při čtení dbejte na správnou intonaci. V odpovědích vycházejte z úvodního textu. Poté si tázací věty poslechněte se správnou intonací:

052 L03_A06

1. Кто на фотографии? 2. Какáя профéссия у Нíны? 3. Что пíли дéвушки вéчером? 4. О ком онí говорíли? 5. Какáя профéссия у Егóра? 6. Где Нíна увíдела Егóра в пéрвый раз? 7. Что читáл Егóр? 8. Как зовúт áвтора кнíги? 9. Где чáсто бывáет Нíна? 10. Кóгда Егóр бúдет ждáть Нíну?

Skloňování zájmen кто/кто, что/со

1.	кто	что
2.	когó	чегó
3.	комú	чемú
4.	когó	что
6.	о ком	о чём
7.	кем	чем

Ve 2. a 4. pádu se г (когó, чегó) čte jako [v].

5. Tvořte otázky podle vzoru. Ptejte se na slova a slovní spojení označená kurzívou pomocí zájmen *кто, что*. Dbejte na správnou intonaci. Výslovnost si ověřte na nahrávce:

053 L03_A07

Онí бýли в теáтре без нас. → Без когó онí бýли в теáтре?

1. Алéксáндр в пáрке с *подрýгой*. 2. На úлице мы вíдели *Максíма*. 3. У *Лéны* здéсь дом. 4. Онí говорíли о *дру́ге Мáрка*. 5. Нíна пíлá чáй с *шокоláдными конфéтами*. 6. Мы

дали книгу **Ивану**. 7. Тамара дала **дóчке** нóвый мяч. 8. Мάма была с **дóчкой**. 9. **Он** говорил с шéфом. 10. В клубе был Стас **бeз подру́ги**.

6. K jednotlivým obrázkům přiřaďte ruská slovíčka:

кнiга, бáбушка, мáшина, собáка, кóшка, Амériка, крóна, чéшка, шкóла

Všimněte si, že všechna slova z 6. cvičení jsou ženského rodu.